

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ח' (תשפ"ד)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

• נעבים וילך •

מאמדים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים בכתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבואר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

טו צדיק ובעל תשובה
למי יש מעלה על חבירו
מילתא חדא"א

יא נפש אחת מישראל
נצטין אורה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

ז שייכות הפרשה
להכנה לראש השנה
אוצר פניני החסידות

העלונים: אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחדת בחיים • מכתלי בית הדין • מגדנות

לקוטי שיחות | קריאת פרשת נצבים קדם ראש השנה א
 מנהם ציון השלם | הדייקים בפסוקים א
 שם משמאל | עבודת ה' בימים הנוראים בהתעוררות מעמק הלב מעלה עמה
 את עבודת כל השנה שנעשו ללא פגנה ב
 תפארת שלמה | הדייקים בפסוקים ב
 פתוחי חותם | רמז לענין התשובה בחדש אלול והימים הנוראים ג
 תורי זקב | 'אתה' תשוב - תשובה בעודו בכחו ג
 מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים | מאמר הירושלמי 'ובחירת בחיים' זו אמונת ג
 דורש טוב | שאלת משה רבנו אחר כל הכבוד שנראית אמות ג
 דגל מחנה אפרים | על האדם להבין שכל ההסתרות הם כדי להביאו למדרגה
 גבוהה על ידי שיבקעם | משל נפלא ד
 תולדות אהרן | על ידי תקון המעשים באלול ובתשרי נחשב שמתקן שנה החולפת
 ושנה הבאה ד
 אמרות משה | בראש השנה יש כבר להמליך את הקב"ה ד
 אנרא דכלה | דברי הבעש"ט בשעת פטירתו ד
 נתיב מצוותיך | דברי הבעש"ט בשעת פטירתו ה
 שם משמאל | אור היום טוב גנוז במסכת שלו ה
 אמרי קדוש | מיזם א' דסליחות מתחיל הכתיבה והחתימה ה
 מגן אברהם | שלשת המינים העקריים של אמירת הסליחות ה
 שם משמאל | טעם לאמירת הסליחות במוצאי שבת מיד אחר חצות ... ה
 אור המאיר | דברי תוכחה נוקבים על ההרגל השגור בפי העם לומר 'נשכיה
 לסליחות' ה
 עבודת ישראל | 'אתם נצבים' רמז שיש להכין עצמו ליום הדין ה
 תולדות יעקב יוסף | תמיה איך 'נצבים' בקומה זקופה ואין חרדין מיזם הדין ה
 תורת אמת | 'נצבים' - חזק ועודד שלכל אחד ישנה יציבות ותקומה ... ה
 קול יעקב | הצדיק מעלה את תפלות העם ה
 סמיכת משה | אם רוצים להושע בר"ה יש להתפלל בערב ר"ה ה
 חיי שלמה | הדיקה בשער השנה החדשה הוא על ידי חשבון הנפש ה
 שייח' יחוננו | הזמן לזכר את מדותיו ה
 אמרי קדש | הטעם ששבת זו מכנה 'שבת סליחות' ה

בית אהרן | שבת קדם ראש השנה - עליית כל השנה והכנה לראש השנה .. 1
 שם משמאל | כאשר שבת זו כראוי מתקבצים בה אורות כל שבתות השנה ו
 בית אברהם | שבת האחרונה ואפילו יום האחרון בשנה - מתקן את כל
 השנה 1
 ישמח ישראל | ע"י היום האחרון נתקן הכל 1
 דברי ישראל | כל תפלות החגים כלולים בסעודות שבת זו 1
 אמרי פנחס | בשל"ס בשבת זו יש לבקש על הכניעה ושלפלות 1
 שפת אמת | בשבת מתקבלות כל התפלות 1
 תפארת שלמה | בעת עשיית המצות אין לחשב ולהזכיר העברות 1
 עטרת ישועה | גנות מדת העצבות 1
 אוהב ישראל | ימי הדין מעוררים את האדם לתשובה ולהתבוננות שכל הכלי
 העולם שוא ושקר 1
 אור לשמים | בדרגות כלם נקראים בעלי תשובה 1
 עבודת ישראל | תשובה מתוך שמחה 1
 שם משמאל | חזק גדול לאדם שעל אף הכל הוא מרצה לשכינה 1
 תורת אבות | לא נדרש מהאדם להתהפך ברגע אחד 1
 פרח לבנון | אין הקב"ה חוזר בו ממה שאמר לנביא 2
 פרח לבנון | פרעון ענש העונות מהנפש החוטאת בלבד 2
 פני דוד | לא נתפרש בתורה שזכרון של המצות פי אם כבוד אב ואם ושלום הקו
 כדי שיקימו את כל המצות 2
 מיני מתיקה | קללה שבאה אחר ברכה היא קללה קשה 2
 באר יצחק | קבלת התשובה בזכות תפלה בכונה 2
 עפריה דאברהם | ארבעת הסבות למניעת התשובה 2
 ויאמר שאול | אל יתהלל האדם בחכמתו ובנעשירותו ובגבורתו 2
 דבש וחלב | הלך משה לומר לבני ישראל שתי מצות האחרונות כדי שלא תתעכב
 בניסתן לארץ ישראל 2
 פני חיים | הקדוש ברוך הוא מלך מוחל וסולח 2
 שפתי פהן | עם ישראל עבדו עבודה זרה מיראה ולכן יאכלו את אויביהם . 2
 דברי אליהו | העלמת הסתרת הפנים כדי שלא תתבטל הגזרה בכח התפלה 2
 ספיר ויהלום | הארה חסידית מן הפרשה יב
 זוהר הקדוש | עם פרוש הכתר והכבוד יד

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

מתחילים
את היום!

להצטרפות: newsletter.mechubarim@gmail.com

ישירות למייל האישי

נושאים בפרשת נצבים וילך

שיכות הפרשה להכנה לר"ה

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

קריאת פרשת נצבים קדם ראש השנה

פרשה זו (נצבים) קורין לעולם בשבת שלפני ראש השנה. טעם הדבר – על פי הידוע שכל שבת שיכת וכוללת את ימי השבוע שלאחרי זה, ולכן קורין בשבת שלפני ראש השנה פרשת נצבים ששיכת לראש השנה:

אתם נצבים היום לפני ה' אלקיכם רמז להתנצבות כל הנשמות לדיו בר"ה

אתם נצבים היום – 'היום' קאי על ראש השנה (ראה זוהר ח"ג רלא), 'יום' קאי על ראש השנה, צריך להיות **אתם נצבים היום** – שכל הנשמות צריכים להתנצב כלם יחדיו לפני ה' אלקיכם.

התנצבות כל הנשמות בשנה לדיו

וענין זה הוא בכל הנשמות בשנה – מראשיכם שבטיכם ועד לחטב עציך ושאב מימך, כפרוש רש"י 'שבאו נעננים להתגיר בימי משה כדרך שבאו גבעונים בימי יהושע' (שנחבלו אך ורק בגלל השבועה), ואף על פי כן, גם הם עולים לפני ה' יחד עם שאר בני ישראל, באפן של 'כלכם', 'לאחדים כאחד'.

כל הנשמות משלמות זו את זו

תכן הענין ד'כלכם', 'לאחדים כאחד' הוא לא רק שהם סובלים איש את רעהו מבלי הבט על כך שאחד הוא הראש והשני הוא איש פשוט, אלא יתרה מזו, שהם מקבלים זה מזה, ומשלימים זה את זה.

זה, כשם שבגוף האדם משלימים הראש והרגל זה את זה, שכל אחד מהם – גם הראש וגם הרגל – אין לו שלמות בלעדי השני.

הקריאה בתורה בשבת זו נותנת כח להנ"ל

וכדי שתוכל להיות עבודה זו בראש השנה, 'היום', מקדימים וקורין בתורה בשבת שלפני ראש השנה: 'אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם גו' מחטב עציך עד שאב מימך' – שהקריאה בתורה מהנה נתינת-כח להביא הדברים לידי פעל.

ההתנצבות באחדות – הכנה לכריתת ברית בין הקב"ה לישראל בר"ה

וממשיך בכתוב 'לעברך בברית הויה אלקיך' – שהעבודה ד'אתם נצבים גו' כלכם' מהנה הכנה 'לעברך בברית', לכריתת הברית שבין הקדוש ברוך הוא לבני ישראל ביום ראש השנה:

מהות כריתת ברית היא שלא תכרת האהבה לעולם משום סבה שהיא

התכן דכריתת ברית – כפי שרואים בגשמיות אצל שני אוהבים נאמנים שפורתים ברית ביניהם שלא תפסק אהבתם, דכיון שאהבתם זה לזה היא מצד הטעם, אם משום שאחד מפיר במעלותיו של השני, או שאוהבו כדי שהלה יאהבהו ותצמח לו מכף טובה, הרי, כאשר רואה בעצמו חסרון מסים וחושש שמא ירגיש חברו בדבר ומתוך כך יגרם רפיון באהבתם, ובפרט כשהחסרון הוא בענינים עקריים שיכול לגרם לבטול האהבה לגמרי, או

אפילו להפך האהבה.

והעצה לזה, שכאשר אהבתם היא בתקפה, עושים ביניהם ברית ברית שהאהבה תתקם לעד, כי, כריתת ברית היא למעלה מטעם ודעת, הינו, שמניחים את השכל על הצד, וכוותים ביניהם ברית להתקשרות עצמית, ששום דבר שבעולם לא יחליש את האהבה, ותהיה לעד ולעולמי עולמים.

בראש השנה נעשית כריתת ברית בין בני ישראל והקדוש ברוך הוא בהתקשרות שלמעלה מטעם ודעת

וכך גם לגבי האהבה שבין הקדוש ברוך הוא לבין בני ישראל: בבוא ראש השנה, שאז האהבה היא בתקף גדול (כיון שעומדים לאחר עבודת ח'ש אלול הסכינה את הקטאים המעלימים על האהבה), נעשית אז כריתת ברית, שבני ישראל מתקשרים אל הקדוש ברוך הוא בהתקשרות עצמית שלמעלה מטעם ודעת, כך ששום דבר שבעולם לא יתירה מסגל להחלישה.

כיצד מעוררים את הקב"ה להתקשר עם נשמות ישראל למעלה מטעם ודעת

וכדי לעורר את הקדוש ברוך הוא, בכיכול, להתקשר עם נשמות ישראל למעלה מטעם ודעת, הרי זה על ידי העבודה ד'כלכם', 'לאחדים כאחד' – שזוהי ההתמסרות שלמעלה מטעם ודעת [שהרי על פי השכל אין קשר ושיכות בין 'ראשיכם' ל'שאב מימך'], שעל ידי פועלים שגם הקדוש ברוך הוא יתקשר עם נשמות ישראל באפן שלמעלה מטעם ודעת (ח"ב עמ' 398 ואילך):

פרשת נצבים

ושואבי מים קרובים זה לזה ואין אחד מהם גדול מחברו, ומדרך הלשון כשורצה לכלל דברים רבים אומר למגדול ועד קטן או להפך, ואם כן כאן הנה ליה למימר מראשיכם עד שאב מימך, אכל מה שתפס 'מחטב עציך עד שאב מימך' זה לא יתכן כלל.

בכל עת שאדם מישראל מקים מצוה הוא מפני שמזלו שומע את הקרוזים המעוררים את האדם לתשובה

ובאור הענין הוא כך, שבכל מקום שנאמר 'היום' הוא מורה על

התורה 'עץ חיים' שנותנת עצה בלב איש, ועצה ופריה שוין לטובה, ובעבור כן נכתבו כמה כתובים שלא בדרך דיוק בכדי שנלמד מהדקדוקים ההם עצות טובות ודרך חיים.

גם במקרא שלפנינו איכא למידק טובא, שהתחיל בלשון רבים וסים בלשון יחיד, וגם שהתחיל לחשב 'ראשיכם שבטיכם וגו' המדרגה העליונה, ואחר כך חשב מדרגה פחותה מהם שהם 'טפכם נשיכם וגו', וסים 'מחטב עציך עד שאב מימך'. וזה קשה להולמו שאין זה מדרך הלשון, הלא שני מדרגות הללו חוטבי עצים

אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושמריכם כל איש ישראל, זמפכם נשיכם וגו' אשר בקרב מחניך מחטב עציך עד שאב מימך (כט ט-י)

מנחם ציון השלם

רבי מנחם מענדל מרימנוב זיע"א

הדיוקים בפסוקים

אתם נצבים היום כלכם ראשיכם וגו' כל איש ישראל וגו' מחטב עציך עד שאב מימך לעברך וגו'. 'עץ חיים' היא למחזיקים בה' (משלי ג יח), לךך נקראת

אותו יום, וכמו שד"רשו חז"ל (פסחים נו).
ופסקו כמו כן בשלחן ערוך (אורח חיים סא
טו) על פסוק 'אשר אנכי מצוה היום על
לבבך' (דברים ו ו) שצריך להפסיק בין היום
לעל לבבך, וצריך לומר מצוה היום, שכל
יום יהיו בעיניך בחדשים.

והאמת כן הוא, שכל יום השם יתברך
מצוה ומכריז לעשות ולקיים
מצותיו, ומן הצוויים נעשים פרוזים, רק
שנאטמו ונקבדו אנחנו משמע, אבל תדעו
נאמנה שכל פעם שהאדם נותן אל לבו
ומחשב בדעתו לעשות איזה מצוה, כגון
להניח תפלין ולבלש ציצית הוא בעבור
שמזלו חזי ושומע הפרושים הנ"ל.

וממילא יוכל האדם לקחת מוסר השכל,
שאם היה שומע באנניו הגשמיים
הפרושים והצוויים שכל יום, בלתי ספק
שלא היה שב ומניח מלעשותם בעד כל
הזן, כי טוב ה' לכל וחפץ מאד בצדקת
ברואיו, ועל כן מקרב הוא בכבודו ובעצמו
אלוהים מדי יום יום השכם ודבר, אף כי
לנו עם קרובו וחלק נחלתו, שנשמות
ישראל חצובות מתחת פסא הכבוד.

וראיה לדבר, שנאמר 'ושבת עד ה'
אלקיד' (ל ו), דהינו עד הפסא
הכבוד, ובמקום אחר אומר 'כי קרוב אליך
הדבר מאד' (ל יד), אבל באמת נכון הדבר
שהצדיקים בעצמם הם הפסא כבוד והם
מרכבה לשכינה כמו האבות הקדושים.

באור הפסוקים על דרך הנ"ל
ולוזה אמר אתם נצבים היום כלכם, שלכלכם
יהיה לכם היום תקומה, ראשיכם
וגו' כל איש ישראל טפכם וגו' איש לא
נעדר קמה אלמותיכם וגם נצבה.

ואמר עוד וגו' אשר בקרב מחניו, הצריך
לדבר בלשון יחיד, שמדה זו אינה
מצויה רק ביחיד סגלה, ואפשר שרק אחד
בדור ועל צדיק אחד העולם עומד, והוא
שעושה את עצמו כגר בארץ ואינו עוסק
בכלל בעניני העולם הזה, ואינו עושה
כלום לטובת עצמו ולהתענג נפשו, רק כל
מחשבותיו ביראת ה' כל היום לעשות
רצון קונו, ועל ישראל אמונתו.

ואינו עושה העולם הזה לדירת קבע, רק
כמו אדם שיושב במדינה אחרת,
אף כי ארכו לו שם הימים מכל מקום
אינו קונה לו בית דירה שמה, לפי שידע
שהוא גר מתגורר לימים אחרים, ופתאום
יצטרך לשוב לארץ מולדתו, כמו כן הצדיק
הזה אינו עוסק כלל בעניני הגשמיות רק
בעבודת בוראו ישגה תמיד, ובשכיל זכותו
גם כן יהיה לכם תקומה ומצב יד.

ואמר עוד מחטב עציד, לשון חטיבה,
שמחטיבים ומחככים את דברי
אלהים חיים ומטים את אננם להצדיקים
לשמע דברי פי חכם, לקח עצות בנפשם
אף לעשות רצון קונם בשלמות, וגם
בשכיל זכות הזה יהיה לכם תקומה.

ואמר עוד עד שאב מימדי, שדברי תורה
נמשלו למים שכל מה ששואבים
מהם אינם חסרים, כף דברי תורה יותר
ממה שלומדים מורידים שכליות מלמעלה.
לעברך בבית ה' אלקיך וגו' שתבקעו כל
המסכים המבדילים, עד שתבקעו באלקים
חיים כלכם היום יהיה לכם תקומה ומצב
יד, אמן כן יהי רצון:

והיה בשמעו את דברי האלה הזאת
והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי
בשררות לבי אלך למען ספות הרוה את
הצמאה (לפי שאוסף לו פרענות על מה שעשה
עד הנה בשוגג והייתי מעביר עליהם, וגורם עתה
שאצטרם עם המזיד ואפרע ממנו הכל, רש"י)
(כט יח)

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זי"ע

עבודת ה' בימים הנוראים בהתעוררות
מעמק הלב מעלה עמה את עבודת
כל השנה שנעשו ללא כונה

הגם שדברי רש"י ו"ל אינם מובנים מדוע
הוא כן, מכל מקום מדבריו למדנו,
אחר שמדה טובה מרבה ממדת פרענות,
דעל אחת כמה וכמה בעבודת השם יתברך
שאדם עושה כל השנה, וכל המעשים
טובים ותפלות שנעשו בלא דעת ובלא
כונה, שאינם חשובין רק שוגג, ואחר כך
בראש השנה ויום הפורים שישאל
מעוררין עצמן בעמק הלב, אם כן מצטרפין
הכל על מה שעשו עד עתה בלא דעת
ובלא כונה, ובאלו נעשה הכל בכונה רצויה
(שנת תר"ע):

ואמר הדור האחרון בניכם אשר יקומו
מאחריכם וגו' על מה עשה ה' ככה לארץ
הזאת וגו' ואמרו על אשר עזבו וגו' (כט
כא-כד)

תפארת שלמה

רבי שלמה מדרומסק זי"ע

הדיוקים בפסוקים

הנה כתיב ואמר הדור האחרון בניכם
אשר יקומו מאחריכם וגו' על מה
עשה ה' ככה לארץ הזאת וגו' ואמרו על

אשר עזבו וגו', ונאמר אחר כך (ל א-ד)
והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה
וגו' ושבת עד ה' אלקיך ושבת את שבותך
אם יהיה נדחך בקצה השמים משם יקבצך
וגו' ומשם יקחד.

יש לדיק הנה התורה נכתבה לפנינו מאז
ועד עתה בכל דברי הספור הזה ואין
שואל ואין מבקש על מה עשה ה' ככה
ומתי יהיה זה. גם יש לדיק למה תלה
האמירה הזאת בדור האחרון.

'צפית לישועה' - על האדם להצטרע
ולתפלת על גלות השכינה

אכן הנה אמרו חכמינו ו"ל כי שאלת
האדם ליום הדין (שבת לא) צפית
לישועה. יש להבין ענין הצפיה הזאת מה
טיבה.

אמנם הנה ענין הצפיה הזאת היא להיות
האדם מצטרע ומתפלל על גלות
השכינה שכתבו יתברך שמו מחלל בין
הרשעים, וצריך לצפות לישועת ה' במהרה,
וזהו 'צפית לישועה', כמו שנאמר 'שברתי
לישועתך ה' (תהלים קיט קסו).

על ידי מחשבה זו מעוררים את הגאולה

וכאשר האדם כל ימיו במחשבה זו,
הנה על ידי כן מעורר ענין
הגאולה במהרה, להיות בכלל צדיק ונושע,
והוא זוכה לראות בחייו בנחמת ציון
העתידה, כמו שנאמר 'שישו אתה מושב
כל המתאבלים עליה' (ישעיה סו ז), רצה
לומר כי זוכים מיד לשוב אתה בעולם
הזה כל המתאבלים עליה.

והנה אם היו כל ישראל מצפים לישועה
הזאת ושבים על עונותם בכל לבבם
ובכל נפשם, אז היו מעוררים באמת קץ
הגאולה מיד.

באור הפסוק על פי הנ"ל

ועל זה הוא שאמר הכתוב ואמר הדור
האחרון, רצה לומר כל דור שישים
על לבם את הדברים האלה להצטרע על
גלות השכינה ולשוב אל ה', הנה הם יהיו
הדור האחרון, כי מיד ושב ה' אלקיך את
שבותך. ולכך קראם הכתוב 'הדור האחרון',
כי אם יעשו כן יושעים ה' מיד ויהיו הם
האחרונים בהגלות, כמו שנתבאר (תענית ל):
כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה מיד
בשמחתה (פרשת אחרי ד"ה א"י אחרי):

הנסתרת לה' אלקינו והנגלת לנו ולבנינו
עד עולם לעשות את כל דברי התורה
הזאת (כט כח)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

רמז לענין התשובה בחדש אלול והימים הנוראים

אפשר לרמז, לה' אלהינו והנגלת לנו ראשי תבות 'אלול', דבחדש אלול צריך האדם להתעורר ולשוב בתשובה, שהוא עת רצון לקבלת התשובה, וגם בן מי הדין באים (שהוא) [שהם] ראש השנה ועשרת ימי תשובה ויום הכפורים.

וצריך לחפש בחורים ובסדקים כל מה שעבר עליו באותה שנה בסתר ובגלוי ולשוב על הכל בתשובה שלמה, וזהו לעשות את כל דברי התורה הזאת, דהינו, בחדש אלול עשה תשובה כדי לעשות ולמקן את כל דברי התורה הזאת:

ואתה תשוב ושמעת בקול ה' ועשית את כל מצותיו אשר אנכי מצוך היום (ל ח)

תורי זהב

רבי בנימין מזאלוויץ זיע"א

'ואתה' תשוב - תשובה בעודו בכוח

תבת 'ואתה' מיתר. נראה לבאר על פי דאיתא בש"ל"ה הטעם שצריך האדם לשוב בבחירותו, כי בזקנותו הוא אדם אחר ולא זה האדם עשה העברה, כי אין לו אותה תאוה והחשק לעברה כמו בבחירותו, כי כבר נחלשו כל חושיו, מה שאין בן בבחירותו שהוא שלם בכל התאוות והכחות להעברה ואף על פי כן הוא משבר יצר הרע בלחו וגבורתו הראשונה, שגמץא שהוא האדם שחטא מקדם הוא בעצמו שוב בתשובה, ובזקנותו אינו שוב אותו אדם בעצמו שחטא רק אדם אחר, עד כאן לשונו.

וזהו שאמרה תורה ואתה בעצמך תשוב, הינו בבחירותך כשהוא אותו אדם שחטא, וק"ל:

ובחרת בחיים (ל יט)

מאמרי אדמו"ר הזקן הקצרים

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

מאמר הירושלמי 'ובחרת בחיים' זו אמנות

ירושלמי (פאה פ"א ה"א) ובחרת בחיים זו אמנות כו'. וזהו פלא, איך יהיה מצות ה' לבחר בחיים גשמיים דפרנסה. ועוד, דסיפא דקרא מדבר בעבודת ה' לאהבה כו'.

מהות ענין היסורים גבוה מאד בשרשן ופנימיותו מלאה אהבה רבה

הנה באמת ענין היסורים גבוהין מאד בשרשן, להיות שהן מבחינת הגבורה שגבוה מן החסדים, כידוע במעלת הזהב על הכסף כו'.

וזהו הטעם, כמו על דרך משל האב המכה את בנו ומסרו להטותו אל דרך הטוב כו', שיש בהכרח יסורין הללו בחינת פנימיות עד האהבה יותר הרבה מן האהבה התקוע תמיד בלכבו אליו, עין שם.

וזהו 'אשרי הגבר אשר תיסרנו י'ה' (תהלים צד יב) דוקא, במקום גבוה ששרש מצות לא תעשה נמשכים כו', למעלה מו"ה דרמ"ח מצות עשה נמשכים כמו שנתבאר במקום אחר, וד"ל.

ראיה להנ"ל מגדל ענין מצות קדוש ה'

והאות והראיה לזה, הנה אנו רואים שמצות קדוש השם גדולה מכל המצות. והגם שיעבר האדם חמשים שנה בעבודת ה' בתורה ומצות, כלא חשיבי לגבי מצות קדוש השם, מפני שקשמוסר נפשו בפעל ממש להרג על קדוש השם קונה עולמו בשרש ומדרגה גבוה כל כך עד שאין תורה ומצות יכולים להגיע לשם. וכענין הרוגי לוד אין כל בריה יכולה כו' (ב"ב יג), וכענין רבי אלעזר בן דורדנא כו' (ע"ז יז).

והוא מטעם הנ"ל, שבחינת היסורים

גבוה מאד נעלה עד שאין המשכות החסדים שמצד המעשה הטוב יכולים לעמוד שם כו'.

על אף מעלת היסורים אין לאדם לבחור בהם מרצונו

והנה להיות כמבאר בחינת היסורים הם למעלה למעלה מבחינת העבודה והמעשה, ואם בן פשהאדם מקבל היסורים אין צריך כלל לעבודה, כי מה לי קטלא כולא כו'.

על בן אמר ובחרת בחיים כו'. פרוש על כל זה לא תהיה הבחירה ביסורים, הגם שהם גבוהים בשרשן מאד, כי אם פאשר יבאו מלמעלה מאת ה' היתה זאת, וכמו שנאמר אשר תיסרנו י"ה דוקא.

אבל לא שיבחר בבחירה ורצון בהם ולפטר את עצמו מן העבודה כו', מפני שעם כל זה המעשה עקר, כמו שנאמר היום לעשותם כו' (עירובין כב), וזה כל האדם כי לא נכרא האדם אלא בשביל העבודה דוקא שהוא הפך היסורים, דהינו בחינת ההמשכות אלקות בתורה ומצות כו'.

וזהו ובחרת, הבחירה שלך לא תהיה רק בחיים לאהבה את ה' כו' על ידי עבודת התורה ומצות כו'. אף אם יבאו היסורים מלמעלה ולא מצד עצמך, אז תקבלם באהבה, כי שרשם גבוהים מאד כנ"ל.

באור דברי הירושלמי על פי הנ"ל

וזהו שאמר בירושלמי הנ"ל ובחרת בחיים זו אמנות, דלא יאמר האדם לא אעסק בפרנסה ואקבל יסורים גשמיים ואפטר מן העבודה מטעמים הנ"ל, אלא יבחר בחיים, צריך להיות שיהיה לו חיים של מנוחה על ידי עסק אמנות לפרנס את עצמו בכדי שלא יקבל יסורים המבלבלים כו' ויוכל לעבד ה' בתורה ומצות, מפני כי זה כל האדם כנ"ל. ואמנם כשהיסורים באים מלמעלה צריך לקבולי באהבה כמאמרם ז"ל (ראה ברכות ה). (עמ' שסד ואילך):

פרשת וילך

המזבח ומת, מי גבר כייעקב שפגש עם המלאך ונצחו ומת, אף אתה 'הן קרבו ימך למות', עד כאן לשונו.

מה נשאו ונתנו הקדוש ברוך הוא ומשה רבנו

ויש להעיר מה פונתו של משה רבנו עליו השלום, ומה עלה על דעתו שפני הכבוד והגדלה שראה לא ימות.

במדרש (דבר ט ד): בפעם שאמר הקדוש ברוך הוא למשה (דברים לא יד) 'הן קרבו ימך למות', אמר לפניו, רבוננו של עולם, אחר כל הכבוד והגדלה שראיתי ואמות, אמר לו (תהלים פט מט) 'מי גבר יחיה ולא (ימות) [נראה מות]', מי גבר באברהם שנפל לכבשן האש ונצול ומת, מי גבר כיצחק שפשט צוארו על גבי

ויאמר ה' אל משה הן קרבו ימך למות קרא את יהושע והתניצבו באהל מועד ואצננו וילך משה ויהושע ויתניצבו באהל מועד (לא יד)

דורש טוב

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

שאלת משה רבנו אחר כל הכבוד שראיתי אמות

בהסתרה, אז אסתר, על דרך 'הדסה היא אסתר' (אסתר ב ז), והדס מספר חיים עם הכולל, והינו שאז תוכל לאור באור פני מלך חיים, וזהו אסתר את פני.

וזהו סוד ראש השנה וסכות, בתחלה בכסה, הינו שיש הסתרה, ואחר כך בסכה באורוג ובחיים, כי לולב והדס שניהם מספרם חיים פנ"ל, שזוכה לאור באור פני מלך חיים וכו', והמשפיל יבין:

• לשונות של אור •

אלול

תולדות אהרן

רבי אהרן מז'טומיר זיע"א

על ידי תקון המעשים באלול ובתשרי נחשב שמתקן שנה החולפת ושנה הבאה

כשאדם מתקן דרכיו בר"ח אלול ואח"כ מקדש עצמו בחדש תשרי ע"י ר"ה וי"ב וע"י מצות סכה ולולב ואתרוג והו"ר שהוא יום הדין הגדול והנורא, נמצא באלו שני חדשים שמתקן דרכיו באלו תקון שנה שעברה ושנה העתיד לבוא:

אמרות משה

רבי משה מסובורין זיע"א

בראש השנה יש כבר להמליך את הקב"ה

כל עניני התקונים והתשובה חוב אדם להכין בחדש אלול קדם ר"ה, וכשנגיע ר"ה יהיה מוכן ומזמן אצלו הכל, כי בר"ה העת כבר להמליך קוב"ה על כל אבר ואבר דיליה:

בעל שם טוב

אגרא דכלה

רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א

דברי הבעש"ט בשעת פטירתו

שמעתי ממגיד אמת שרה"ק הבעש"ט זלה"ה אמר בשעת פטירתו: כעת אני יודע למה נבראתי וכונת בריאתי (ענפי"ט ריאמר משה אליהם):

זה צדיקים שהגיעו לזמנם מתים, רק מטעם הגזרה שנגזרה מאדם הראשון, לכן גם אתה עתה 'הן קרבו ימיה למות' (ירוש' ד' לנפטרים):

ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים

אחרים (לא יח)

דגל מחנה אפרים

רבי משה חיים אפרים מסדילקוב זיע"א

על האדם להבין שכל ההסתרות הם כדי להביאו למדרגה גבוהה על ידי שיבוקם | משל נפלא

ואנכי הסתר אסתיר את פני. והוא לכאורה תמיהה גדולה, איך אפשר שהקדוש ברוך הוא יסתיר את פניו מישראל חלילה, ואיך יהיה להם חיות ותקומה, כי זה כל חיותם של ישראל עם קרובו שנקראים בנים למקום.

אך דהנה המשל הוא, למלך שעשה כמה מחצות באחיות עינים לפני היכלו שלא יוכלו לכנס אליו, ונסתתר שם ועשה חומות ואש ונהרות באחיות עינים הפל לפני בניו.

והנה מי שהיה חכם נתן לב לדבר, איך אפשר שאביו הרחמן לא יתרחק להראות פניו לבניו ידידיו, אין זה כי אם אחיות עינים והאב רוצה לנסות אם ישתדל הפן לבא אליו, ובאמת אין שום הסתרה.

והנה מיד כשנסר לנפשו לילך בנהר נסתר אחיות עינים ועבר בו, וכן בכל המחצות, עד שבא להיכל המלך. ויש טפש שיא להתחיל לעבר המחצות ויש שעובר המים וחוזר מפני החומות ומפני האש. והנמשל ידוע.

והנה מי שמוסר נפשו ועובר בכל המחצות ודוחק עצמו עד שבא אל המלך, אז יבא למעלה יותר גדולה מקדם, וזהו 'אנכי ארד עמך' (בראשית מו ד), הינו כשתתן לב ותבין שאפלו בירידה יש גם בן 'אנכי', הינו ההסתרה שנסתתר עצמי ממך היא גם בן לטובתך, אז 'ואנכי אעלה גם עלה', הינו שתזכה למעלה יתרה, וזהו 'גם עלה', וזהו.

וזהו (פסוק ו) 'ה' ההלך עמך' תמיד, הן בירידה והן בעליה, אז 'לא ירפך ולא יעזבך' ותרגומו 'לא ישבקיך ולא ירחיקיך', הינו אפלו כשנסתתר לפעמים מפל מקום לא להרחיק ממך הוא, פנ"ל. **והוא** שמרמוז כאן **ואנכי הסתר**, הינו כשתתן לב להבין ש'אנכי' הוא

ועוד, מה השיבו הקדוש ברוך הוא באבות העולם, דאפתי קשית משה רבנו עליו השלום במקומה עומדת, דאבות העולם לא הגיעו למעלה שהגיע משה רבנו עליו השלום עם הקדוש ברוך הוא, דלא עלו למרום ולא הביאו תורה ולא נעשו נסים על ידם לישראל, ואם בן מה השיבו הקדוש ברוך הוא על שאלתו.

משה רבנו סבר שהיות שלא נשאר בו יצר הרע לא ימות

ואפשר לתרץ ידוע דהקדוש ברוך הוא חפץ בתייהם של צדיקים עושי רצונו, וכל זמן שהם חיים הם עובדים השם ושמו מתגדל ומתקדש על ידם, וזהו רצונו של הקדוש ברוך הוא, כמו שאמר התנא (אבות פ"ד מ"ז) יפה שעה אחת של תורה ומצות בעולם הנה מפל חיי העולם הבא, דבעולם הבא כיון שאדם מת נעשה חפשי מן המצות, אם בן רצונו של הקדוש ברוך הוא בארץ ימים של צדיקים, ואם בן אמאי מתים. וסליק אדעתין לומר דמיתת הצדיקים היא משום שלא יחמיצו, וכמוכן מפשט המאמר הנצב פתח השער.

והנה משה רבנו עליו השלום שקל בעצמו שאין יצר הרע שולט בו, שהרי עלה למרום וכל המלאכים הודו לו ואף מלאך המות, ועוד, הרי פרש מן האשה ולא נשאר בו שום מחוש מצד יצר הרע כלל.

וזה כונתו של משה רבנו עליו השלום 'אחר כל הכבוד והגדלה שראיתי ואמות', דהינו כיון שהשגתי המעלה עד שלא נשאר בי שום מחוש מצד יצר הרע, למה אמות, דכלום למה צדיקים מתים משום חשש שמא יחמיצו, ואני לא שיף שאחמיץ, ואם בן למה אמות.

הקב"ה השיבו שהמיתה היא גזרה מלפניו מחטא אדם הראשון

והשיבו הקדוש ברוך הוא דהמיתה גזרה היא מלפני ולא מטעם זה צדיקים מתים, שהרי אברהם פבש גם הוא יצר הרע, שהרי נפל לכבשן האש ולא נשאר בו יצר הרע, ומת. ואם תאמר אין ראיה מאברהם שאינו דומה לך דלפי שעה גבר על יצרו, הרי יצחק שכבש את יצרו ופשט צוארו על גבי המזבח וילבסוף פהו עיניו וכלוא בבית והרי הוא כמות, ואפלו הכי מת.

ואם תאמר אפלו הכי לא הגיע למעלתך שהודה לך מלאך המות, וכחאי גונא הוא דליכא חששא לחמוץ, הרי יעקב דנצחו לס"מ והודה לו וליכא חששא לחמוץ, ואפלו הכי מת, אם בן לא מטעם

המדרש הוא יכול להעלות כל התפלות של המקום הזה (עפ"ס הקהל את העם):

ערב ר"ה

סמיכת משה

רבי צבי יהושע הלוי מטרייבויטש זיע"א (בן רבי שמעלקא מניקלשבורג זיע"א)

אם רוצים להושע בר"ה יש להתפלל בערב ר"ה

אם רוצים שיהיה ישועה בראש השנה צריך להתפלל בערב ראש השנה קדם ביאת השנה תחיל השנה וברכותיה:

חיי שלמה

רבי שלמה חיים מסאדיגורא זיע"א
הדפיקה בשער השנה החדשה הוא על ידי חשבון הנפש

אל יכנס לבית חברו פתאום, ומכ"ש בשער השנה, בשער עולמו של הקב"ה, והדפיקה בשער הוא חשבון הנפש על יד השער:

שית יחוננו

רבי יוחנן מטאלנא זיע"א

הזמן לזכר את מדותיו

ראש השנה זה הזמן שצריך "אויסהארבעטן אלע מדות" לזכר את כל מדותיו:

שבת סליחות

אמרי קדש

רבי יצחק מאמשינוב זיע"א

הטעם ששבת זו מכנה 'שבת סליחות'

הטעם שנקרא שבת שלפני ימי הסליחות בשם 'שבת סליחות', שבכל שבת יכולים לתקן כל ימי השבוע, והשבת האחרונה של כל השנה יכולים לתקן כל השבתות של כל השנה.

הטעם שאומרים סליחות בבגדי שבת

בסליחות רוצים לאמרו שבת'דיג, דשבת הרי כל דינינו מתעברין מנה, ושבת עצמו אי אפשר לומר סליחות דאז לא יהיה ענג שבת כראוי, על כן אומרים במוצאי שבת, ועדין מלבשים בבגדי שבת:

דברי תוכחה נוקבים על ההרגל השגור בפי העם לומר 'נשכימה לסליחות' ואתה תחזה הרגיל בפי העולם לומר – לכו ונלכה לסליחות, כאלו כבר מוכן ומזמן לפנייהם סליחתם וכפרתם על עונם, ולמה לא יתן החי אל לבו, איפה העובדות טובות או הצדקה שהרבה לעשות, שראוי בשבילם לסליחה וכפרה, ומי יודע אם יסלחו לו אפילו חטא אחד, והוא אומר – נשכימה לסליחות וכו' (דרוש לראש השנה):

פרשת נצבים

עבודת ישראל

רבי ישראל מקו'ני'ץ זיע"א

'אתם נצבים' רמז שיש להכין עצמו ליום הדין

הפרשה הזאת אנו קוראים תמיד לפני ר"ה, כי רומזת לכל ישראל, 'אתם נצבים', מזמנים ועומדים, 'לפני ה' אלהיכם', למגדול ועד קטן. כי צריך להכין את עצמו כל אדם מ ישראל לפני יום הדין הגדול והנורא (ד"ה אתם נצבים ה'):

תולדות יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנא זיע"א

תמיה איך 'נצבים' בקומה זקופה ואין חרדין מיום הדין

ובזה יובן דברי תוכחת משה 'אתם נצבים היום כלכם', ר"ל שתמה עליהם, איך 'היום', בר"ה יום הדין הגדול והנורא, איך אתם 'נצבים' בקומה זקופה ואינם חרדין מיום הדין (פרשת פנחס ד"ה ונחזור לביאור):

תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלובלין זיע"א

'נצבים' - חזק ועודד שלכל אחד ישנה יציבות ותקומה

לזה אנו קורין הסדרה הזאת בשבת שלפניו, להמשיך לנו התקף והבטחון ליום הנורא הזה, במאמרו 'תפרד' אתם נצבים היום' שלכלנו יש מצב ותקומה, שאדרבה מעצם השברון לב הזה נמשך הישועה:

צדיק

קול יעקב

רבי יעקב צבי יאלעס זיע"א

הצדיק מעלה את תפלות העם כשהצדיק מתפלל בבית הכנסת או בבית

נתיב מצוותיה

רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל מקומארנא זיע"א

דברי הבעש"ט בשעת פטירתו

מ'ן הריב"ש טוב, בעת שנסתלק מן העולם בשש: אלקי, אל תבואני רגל גאונה' (הקדמה):

יום טוב

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

אור היום טוב גנוז במסכת שלו

הגיד כ"ק זקני האדומ"ר הגדול מקאצק וצלה"ה שהחכמים גנוז האור של יום טוב בהמסכתא (וילך שנת תר"פ):

סליחות

אמרי קדוש

רבי אורי מסטרליסק זיע"א

מיום א' דסליחות מתחיל הכתיבה והחתימה

הכתיבה והחתימה של ר"ה ויום הכפורים הקדוש הוא מתחיל מיום א' של סליחות:

מגן אברהם

רבי אברהם מטריסק זיע"א

שלשת הזמנים העקריים של אמירת הסליחות

ועקר אמירת הסליחות הוא בשלשה זמנים האלו שהם: סליחות הראשונות, ושבערב ר"ה הנקראים זכור ברית, ושששש עשרה מדות:

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

טעם לאמירת הסליחות במוצאי שבת מיד אחר חצות

בשבת בנקל לשוב בתשובה וכו', ובזה יובן מנהג החסידים שמקדימין הסליחות במוצש"ק תכף אחר חצות לילה, כי כל מה שיכולין לקרב לשבת טוב יותר, מחמת שאז היא עת רחמים ורחון וישעת תשובה:

אור המאיר

רבי זאב וואלף מ'יטומיר זיע"א

ימי הדין מעוררים את האדם לתשובה ולהתבוננות שכל הבלי העולם שוא ושקר

בימי הרצון בר"ה חק' והנורא, אנו מטהרין ומזכרין מעשינו על ידי התשובה ומעשים טובים, ונותנין אל לבנו שכל ההבלי של שקר וכל בחי' הרע שבעולם הכל נחשב כאפס ואין וריק (ד"ה אתם נצבים הב') :

אור לשמים

רבי מאיר מאפסא זיע"א

בדורנו כלם נקראים בעלי תשובה

שמעתי מכבוד אדמו"ר מו"ה יעקב יצחק זצללה"ה ששמע מרבו הרב האלהי מו"ה אלימלך זצללה"ה, שבדורנו כלם נקראים בעלי תשובה, והשי"ת ב"ה ברב רחמי מקבל אותנו בתשובה (עהפ"ס ושב ה"א) :

עבודת ישראל

רבי ישראל מסודניץ זיע"א

תשובה מתוך שמחה

והתשובה צריד להיות בשמחה ובבטחון על חסד הבורא ב"ה כי לא יוש' ה' את עמו (ד"ה אתם נצבים הב') :

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

חזק גדול לאדם ששל אף הכל הוא מרובה לשכינה

ובאמת זה גורם חזק גדול לכל איש, שבכל עת יציר בדעתו, כי אפלו איך שיהיה, עדין שכינה שורה עליו, והוא עצמו מרובה לשכינה ובאמרם ז"ל בש"ס תענית (י"א.) לעולם ימד אדם עצמו כאלו קדוש שרוי בתוך מעיו שנאמר בקרבך קדוש, ומי הוא שלא יתחתכו ויהמו מעיו מאהבת המקום ויראתו בזכרו את הדברים האלה (נצבים שנת תרע"ז) :

תורת אבות

רבי אברהם מסלוניקא זיע"א

לא נדרש מהאדם להתהפך ברגע אחד

ולא מעבר לים היא וגו'. שאין מצוים אותה להתהפך מיד מן הקצה אל הקצה, מעבר זה לעבר השני, רק לאט לאט, בפיך ובלבך וגו' :

אמרי פנחס

רבי פנחס מקוריץ זיע"א

בשל"ס בשבת זו יש לבקש על הכנעה ושפלות

יש לבקש בסעודה שלישית דשבת לפני ר"ה שיזכרו השי"ת להיות לו הכנעה ושפלות בר"ה :

שבת

שפת אמת

רבי משלם טרנא פייבוש מבערזאן זיע"א

בשבת מתקבלות כל התפלות

בשבת נתקבל כל תפלת ישראל, כי שב"ת ראשי תבות ש'גורה ת'פלותי ב'פי, שהוא סימן שנתקבלה כמו שאמרו חז"ל (ד"ה אתם נצבים הג') :

שמחה

תפארת שלמה

רבי שלמה מנדומסק זיע"א

בעת עשית המצות אין לחשוב ולהזכיר העברות

בשעה שהאדם הולך לעשות מצוה צריך להתחזק מאד לעשותו בשמחה ולא יסתכל על השפלות שלו, כמ"ש אין מעבירין על המצות, שאין להזכיר העברות בשעת עשית המצוה (עהפ"ס חזקו ואמצו) :

עטרת ישועה

רבי יהושע מדן'קוב זיע"א

גנות מדת העצבות

ידוע מספרים חק' אשר העצבות מדה גרועה הוא עד מאד, וכאשר אמר מרן רבנו הקדוש מלובלין זצלה"ה אשר יותר חביב להס"מ העצבות אחר העברה מן העברה גופא (עהפ"ס הקהילו) :

קשור ימי הדין עם ימי השמחה של חג הסוכות

ועל כן צריכין לקשר ימי ר"ה שהמה ימי יראה עם זמן השמחה דחג הסוכות

(שם) :

תשובה

אוהב ישראל

רבי אברהם יהושע העשיל מאפסא זיע"א

שבת קדם ראש השנה

בית אהרן

רבי אהרן מסרלין זיע"א

שבת קדם ראש השנה - עלית כל השנה והכנה לראש השנה

השבת שלפני ראש השנה הוא העליה מכל השנה :

שם משמאל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

כאשר שבת זו כראוי מתקבצים בה אורות כל שבתות השנה

וכאשר שבת זו היא בענג ודבקות בדת, ומתקן בה כל שבתות השנה, כל האורות מכל שבתות השנה כלם נקבצו באו בשבת זו (וילך תרע"ב) :

בית אברהם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

שבת האחרונה ואפילו יום האחרון בשנה - מתקן את כל השנה

אם מראשית השנה ועד אחרית השנה היה יום אחד שעשה נחת רוח לפניו ית', מציל על כל השנה, ואפילו יום האחרון מהשנה, וכל שכן שבת האחרון :

לנצל לכל הפחות הימים האחרונים

ואם עברו ימי אלול עד עכשו ועדין לא הוסיף בהם כלום, ישתדל לכל הפחות שאלו הימים האחרונים לא יעברו לריק :

ישמח ישראל

רבי יחמיאל ישראל יצחק מאלכסנדר זיע"א

ע"י היום האחרון נתקן הכל

ואמרו צדיקים הקדמונים זצ"ל, כאשר אם ירים איש את קצה המטה יתרומם כל המטה, כן כאשר יתקן איש ביום אחרון יתקן כל הזמן :

דברי ישראל

רבי ישראל ממודיץ זיע"א

כל תפלות החגים כלולים בסעודות שבת זו

בסעודת שבת זו שלפני ר"ה נכלל כח כל התפלות עד אסרו חג כנ"ל

(כשם רבי יחזקאל מקומיר זיע"א) :

אוצרות גאוני הדורות

שאין אנו יודעין ממן שכן של מצות וצריך לקיים כלם.

והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה
הברכה והקללה אשר נתתי לפניך והשבת
אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה'
אלהיך שמה (ל א)

מיני מתיקה

רבי יצחק פרחי זצ"ל

קללה שבאה אחר ברכה היא קללה קשה

קשה, מה שיך להזכיר בפסוק זה את "הברכה", והלא פונת הפסוק היא, שאם תלילה יבואו על עם ישראל הקלות שבפרשת פי תבא, זה מה שיגרם להם לשוב בתשובה, ואם פן היה לפסוק להזכיר רק את "הקללה".

ונראה, שהנה רב כל הקלות שבפרשת פי תבא, נאמרו באפן שתחלה נאמרה הברכה, ולאחריה הקללה. וכדגמת "בית תבנה ולא תשב בו פנים תטע ולא תחללנו" (דברים כח, ל), וכן "זיתים יהיו לך בכל גבולך ושמן לא תסוף כי ישל זיתך" (שם, מ), שתחלה נאמרה הברכה שיהיו לאדם בית וכרם וזיתים, ולאחריה נאמרה הקללה שלא יהנה מהם. וכן "בנים וקנות תוליד ולא יהיו לך כי ילכו בשבי" (שם, מא). והטעם לך, כי באפן שכבר יש לאדם איזה דבר, והוא נלקח ממנו, או שלא נהנה ממנו, אזי הקללה גדולה יותר, מאשר אם כלל לא היה לאדם דבר זה.

ומעתה יובן מה שאמר הפסוק "והיה כי יבאו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה", הינו שלאחר שתברך באיזה דברים, כמו בנים ובית וכרם, ולאחר מכן תחול הקללה והם ילקחו ממך או שלא תהנה מהם, אזי "והשבת אל לבבך", זה יגרם לך לשוב בתשובה, שהרי בנה הקאב והצער הוא גדול. (באדיבות 'מכון חכמי ספר' נתיבות)

בחשן משפט שטר שחתם עליו הערב, אם רצה המלך מזה גובה, או מזה גובה. דהינו אם רצה המלך לגבות מהלך גובה, מערב גובה. וברור הוא דכל ישראל ערבין זה לזה.

והכי פרושו, פן יש בכך איש או אשה וכו', ויאמר שלום יהיה לי כי בשררות לבי אלה, ואף על פי לא יבוא ולא יגיע עלי הענשים מהאלות, כי אם על אחרים שהם ערבין בעדי, והקב"ה יגבה חובו מהערב ולא ממני, כך יעלה בלב אדם הבליעל.

ולזה אמר הכתוב לא יאבה ה' סלח לו, לו דיקא, דעל פי הדין דבר זה נתן רשות ביד המלך לגבות חובו ממי שיצאה, אבל הקדוש ברוך הוא לא ירצה 'לא יאבה' דיקא, כי אם מהנפש החוטאת דוקא, עכ"ל ז"ל.

הנסתרת לה' אלהינו והנגלת לנו ולבנינו
עד עולם לעשות את כל דברי התורה
הזאת (כט כח)

פני דוד

רבי חיים יוסף דוד אזולאי זצ"ל - החיד"א

לא נתפרש בתורה שכן של המצות
כי אם כבוד אב ואם ושלוה השן כדי
שיקמו את כל המצות

שמעתי משם הרב המבוק גדול בדורו שקדן בתורה כמחר"ר יהוסף קונקי זלה"ה, שפרש במה שאמרו רז"ל (דב"ר ו ב) דלא נכתבו שכן מצות כי אם בכבוד אב ואם שהיא חמורה, ובשלוח הקן שהיא קלה, והשכן הנכתב שיה למען ייטב לך והארבת ימים.

וזה שאמר הנסתרת לה' אלהינו כי הוא יודע שכן של מצות, והנגלת הם שמים, אחת לנו שהוא שלוח הקן, והשנית לבנינו כבוד אב ואם, והם חמורה שבחמורות וקלה שבקלות, ונכתב שכן שיה. והטעם, לעשות את כל דברי התורה הזאת כי כיון ששכן המצות נעלם, ומצינו שלוח הקן שיה שכן הנכתב לכבוד אב ואם, זה יחייב לעשות את כל דברי התורה הזאת,

והיה בשמעו את דברי האלה הזאת
והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי כי
בשררות לבי אלה (כט יח)

פרח לבנון

רבי יהודה פריץ זצ"ל

אין הקב"ה חוזר בו ממה שאמר לנביא

שמעתי דבר ישן מפי זקן חדש, דקשה מה שאמר והיה בשמעו את דברי האלה וכו' והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי, אדרבא כיון שהיא 'אלה' איך יכול להיות לו שלום. ועוד מהו 'דברי האלה'. ותו, מהו הא דקאמר אחר כך הפסוק הבא אחריו ורבצה בו כל האלה הכתובה בספר הזה, דפשיטא שהיא כתובה בספר תורת משה.

והענין הוא, דכתבו המפרשים דמצינו שהקב"ה מתנחם על הרעה אצל הדבור היוצא מפיו, וכתב הרמב"ם דמה שהקב"ה דובר על ידי נביא אינו יכול לחזור בו, דלא מחזי הנביא שקרן.

וזהו דקאמר פו יש בכך וכו' ובשמעו את דברי האלה, 'דברי' דוקא, מכח שהאלות הוא דבור הקב"ה, ולכך יתברך בלבבו באמרו שיהיה לו שלום, כי מצינו שהקב"ה חוזר ונחם על הרעה.

לזה אמר לא יאבה וכו' ורבצה בו כל האלה הכתובה בספר הזה, רצה לומר במשנה תורה שנאמרה ונכתבה על ידי נביא הוא משה, ובאותן האלות בודאי אינו חוזר הקב"ה כדי שלא יאמרו תלילה דנביא שקר הוא, ולכך 'ורבצה בו' וכו'.

לא יאבה ה' סלח לו כי אז יעשו אף ה'
וקנאתו באיש ההוא ורבצה בו כל האלה
הכתובה בספר הזה (כט יט)

פרח לבנון

רבי יהודה פריץ זצ"ל

פרעון ענש העונות מהנפש החוטאת בלבד

שמוע שמעתי בשם הגאון ט"ז ז"ל, שהקשה שהיה לו לומר לא יסלח, ומאי 'לא יאבה'. אלא יובן דאיתא

פרשת נצבים וילך

פרשת וילך

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל (לא א)

דבש וחלב

רבי מנחם מנדל קרנגיל זצ"ל

הלך משה לומר לבני ישראל שתי מצות האחרונות כדי שלא תתעכב כניסתו לארץ ישראל

מדרוקים המפורשים למה הלך וילהיכן הלך, ולא מצינו פזה בכל התורה, ומדוע לא באו המה אליי.

ואפשר לפרש על פי מה שאמרו ז"ל (במדבר כב ב) על פסוק (במדבר לא ה) 'וימסרו מאלפי ישראל', וימסרו בעל כרחן, להודיע שבתן של רועי ישראל, עד שלא שמעו במיתתו מה הוא אומר 'עוד מעט וסקלני', ומששמעו שמיתת משה תלוי בנקמת מדין, וכמו שאמר הכתוב 'נקם נקמת בני ישראל ואחר תאסף אל עמיק', אזי לא רצו ללכת למלחמה עד שנמסרו בעל כרחן.

וכן יש לומר כאן, אחרי שאמר להם משה רבנו ע"ה 'אתם נצבים היום' דהוא יום מיתתו וכפרש רש"י שם, וזאת ידענו (מכות כג:) 'תורה צוה לנו משה' גימטריא תרי"א (וזלת 'אנכי' ולא יהיה מפי הגבורה שמענו), וכבר נאמר על ידו תר"ט מצות, ועדין חסר עוד ב' מצות, מצות הקהל ומצות 'כתבו' שאמר להם באותו יום, ומכריחים להאמר על ידו דוקא, והיה בדעת משה רבנו ע"ה שיקבלו ברפת הפרדה ולפטר מהם מתוך דבר הלכה באותן ב' מצות הנ"ל, ועל פן נחלט ביניהם שלא ילכו אליו, ועל ידי זה על כרחך יתאחר מיתתו זמן מה.

וכשהרגיש משה רבנו ע"ה פזה, אזי מיד הלך הוא אליהם לומר להם ב' מצות אלו במצות השם יתברך, ושללא יתאחר ביאתן לארץ ישראל על ידו ח"ו. וזהו וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל, ומה נאמנו לפי זה לשון התרגום יונתן בן עזיאל 'ואזל משה

למשפן בית אוילפנא'.

חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו מפניהם כי ה' אלהיך הוא ההלך עמך (לא ו)

פני חיים

רבי חיים פאלאג'י זצ"ל

הקדוש ברוך הוא מלך מוחל וסולח

נראה לפרש במאי דקשה הרי מצינו (ברכות ד.) 'ויירא יעקב', שדרשו שמה יגרם החטא. אבל יתרון במה שמצינו גבי יהושע, דבראותו המלאך נופל על פניו ויחרד מאד.

והענין כדפרש רש"י ז"ל פרשת משפטים (כג כא), 'הנה מלאכי ילך כי לא ישא לפשעכם', דכשהוא על ידי מלאך אז אין בידו לכפר פשעכם, והכא בייעקב בתחלה 'הנה אנכי עמך' (בראשית כח טו), ולא נכנס מרף בלבבו פיון דה' עמו מלך מוחל וסולח, אף אחר כך ד'יפגעו בו מלאכי אלהים' (שם לב ב) דראה מחנה אלהים, 'וישלח יעקב מלאכים ממש, אז 'ויירא יעקב' דכיון דראה מלאכים לדרך הרי כי לא ישא לפשעכם ולכך נחרד.

וזה שאמר הכא אל תיראו ואל תערצו כמו יעקב ויהושע, יען כי ה' אלהיך הוא ההלך עמך, אני ולא מלאך, אני ולא שליח, ובכן ליכא למיחש כי הוא מלך מוחל וסולח.

ותרה אפי בו ביום ההוא ועזבתם והסתרת פני מהם והיה לאכל וגו'. ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלהים אחרים (לא יז-יח)

שפתי נהן

רבי מרדכי הפתן זצ"ל

עם ישראל עבדו עבודה זרה מזרחה ולכן יאכלו את אויביהם

קשה, מהו שאמר הפסוק 'והיה לאכל' שמשמעו שהוא יאכל אחרים, והרי משמעות הפסוק, שהוא יהיה מאכל לאחרים, ואם כן היה צריך לומר 'והיה למאכל'. ונראה לבאר בהקדים את דברי הגמ' בחלין

(קלט:), 'אסתר מן התורה מנין, ונאנכי הסתר אסתיר'.

עוד יש להקדים את הגמ' במגלה (יב.), 'שאלו תלמידיו את רשב"י, מפני מה נתחבבו שונאיהם של ישראל שבאותו הדור כללה וכו', אמר להם, מפני שהשתחוו לצלם. אמרו לו, וכי משוא פנים יש בדבר (שהרי לבסוף לא נהרגו), אמר להם, הם לא עשו אלא לפנים (מחמת פחדם מנבוכדנצר), אף הקב"ה לא עשה עמהם אלא לפנים'.

ומעתה יתבאר מה שאמר הפסוק 'והיה לאכל', פנתו לומר, שמאחר שעם ישראל עבדו עבודה זרה רק כלפי חוץ, מיראת נבוכדנצר, לכן 'ונאנכי הסתר אסתיר פני', ורק כלפי חוץ יראה שהם יהיו למאכל, אבל בסופו של דבר הם יאכלו את אויביהם, וכמו שנאמר 'ביום ההוא נתן המלך אחשוורוש לאסתר המלכה את בית המן' (אסתר ח, א). והטעם לכך, 'כי פנה אל אלהים אחרים', כלומר רק הראו פנים כלפי חוץ שהם עובדים עבודה זרה, אבל לא עבדו באמת. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא (לא יח)

דברי אליהו

רבי אליהו מוילנא זצ"ל

העלמת הסתרת הפנים כדי שלא תתבטל הגזירה בכח התפלה

הנה ידוע שאמה הישראלית עם קדוש, כשיד ה' נוגע בם חס ושלום והקול קול יעקב בתפלה, יכולים לשבור מחצות של פרזל המפסיקות בינם לבין אביהם שבשמים, אף נרפים הם נרפים מלבקש מאלקינו על זאת, בחשכם כי מקרה הוא על פי סדור הטבעי ולא על צד ההשגחה. **וזהו** אנכי הסתר דבר זה מאתם אסתיר פני מהם, רצה לומר שאסתיר מהם שלא יבינו שעל פן באה להם הצרה הזאת על שהסתירתי פני מהם ולא יבקשו רחמים כדי שיקבלו ענשם, כידוע מכ"ד דברים המעפבים כח התשובה, כי אלמלא יבינו יבטלו בתפלתם הגזירה.

מעשי צדיקים

שלחו הנאספים אחר הרה"ק רבי אברהם מקאליסק זיע"א שיבוא גם הוא לאספה, אף הוא לא הגיע, אחר זמן שאלוהו מדוע לא נענה להזמנה והוא

הסליחות, בה דנו האם לאסר לרכש דגים בשבתות ובחגים הקרבים והולכים עד שיוורידו הסוחרים את המחיר, ככתוב בהלכה.

אתם נצבים היום בלכם לפני ה' אלקיכם (כט ט)
אחר שהפקיעו דיגי טבריה את השער והעלו את מחיר הדגים, התאספו ראשי העדה לאספה מיוחדת בימי

וְהָיָה בְּשִׁמְעוֹ אֶת דְּבָרֵי הָאֱלֹהִים הַזֹּאת וְהִתְבָּרַךְ בְּלִבּוֹ
לֵאמֹר שְׁלוֹם יִהְיֶה לִּי כִּי בִּשְׁרֹוֹת לִבִּי אֵלַי לִמְעַן
סְפוֹת הַנֶּהָה אֶת הַצְמָאָה (כט יח)

בְּאֶחָד מִקְפָּרֵי הוֹנְגְרִיָּה הָיָה מוֹכֵר יִ"ש
רָשָׁע גָּמּוּר וּמַחֲלֵל שְׁבֹת, שֶׁהֲרֹג
רְבוֹת בְּשָׁנִים לְהַתְלוּצֵץ וְלִלְעַג עַל צַדִּיקִים,
עַד הַיּוֹם בּוֹ הִתְאַרְחוּ בְּפוֹנְדְקוֹ חֲסִידִים
שֶׁהָיוּ בְּדִרְכָם לְבִיתָם, אַחֵר שֶׁזָּכוּ לַחֲסוֹת
בְּצֶל רַבֵּם הַרְהוֹק רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ מִבְּעֵלְזָא
זִיע"א.

בְּעֵת שֶׁשׁוּחָחוּ בִּינֵיהֶם אוֹדוֹת הַדְּבָרִים
הַנִּפְלְאִים שֶׁזָּכוּ לְרֹאוֹת בְּמַחְצַת
הַרְבֵּי בְּבֵעֵלְזָא, צָחַק מֵהֶם הָאִישׁ מוֹכֵר
הַיִּי"ש כִּשְׁהוּא לוֹעַג לַצַּדִּיק, אָמְרוּ לוֹ
הַחֲסִידִים, "אַל נָא תִּמְלֹא שְׁחוֹק פִּיךָ
לַצָּחַק מֵהַצַּדִּיק, לִמְעַן לֹא תִעֲנֹשׁ חֲלִילָה",
אָךְ הוּא מֵלֵא שְׁחוֹק פִּיו וְאָמַר, "אֲנִי אֵינְנִי
יָרֵא כָּלֵל וְכָלֵל".

לֹא עָבְרוּ רָגְעִים אַחֲדִים, וְהַמוֹזָג נָפַל
אֲרָצָה כִּשְׁהוּא הוֹפֵךְ לְמִשְׁתָּק, הַדְּבָר
הָיָה לְשִׁיחַת הַיּוֹם בְּפִי כָּל אֲנָשֵׁי הַמּוֹחֵז,
אֲחִי הָאִישׁ נָסַע מִיָּד אֶל הַרְבֵּי לְבֵעֵלְזָא
וְסִפֵּר אֶת אֲשֶׁר אָרַע, אָךְ הַרְבֵּי עֲנָה, "עַל
כְּבוֹדִי אֲנִי מוֹחֵל כִּי לֹא אֶחָפֵץ שֶׁיִּעֲנֹשׁ
אִישׁ יִשְׂרָאֵל בְּשִׁבְלִי, אָךְ מִי יוֹדֵעַ אִם
יִמְחַל לוֹ ה' יִתְבָּרַךְ".

בְּשִׁמְעוֹ זֹאת פָּרַץ הָאִחַ בְּבָכִי מֵר, עַד
שֶׁנִּכְמְרוּ עָלָיו רַחֲמֵי הַרְבֵּי וְהוּא
הוֹרָה לוֹ, "לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה הַקְּרוֹב, תְּבוֹא
אֵלַי לְבֵעֵלְזָא עִם אַחִירִי, בְּחֹדֶשׁ אֱלוֹל
הַגִּיעַ הַמִּשְׁתָּק עִם אַחִיו לְבֵעֵלְזָא, וּבִעֲרַב
רֹאשׁ הַשָּׁנָה הִכְנִסוּ לְבֵית הַרְבֵּי וְהָאִישׁ
בָּכָה מְאֹד לִפְנֵי הַרְבֵּי כִּי יִמְחַל לוֹ.

עֲנָה הַרְבֵּי, "אֲנִי מוֹחֵל לָךְ, אָבֵל עֲלִיד
לִקְבֹּל עַל עֲצָמְךָ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה כִּי
יוֹם הַדִּין מִמִּשְׁמֵשׁ וּבָא, תִּבְכֶּה לִפְנֵי ה'
יִתְבָּרַךְ שִׁימְחֵל לָךְ, וְתִקְבֹּל עַל עֲצָמְךָ כִּי
מֵהַיּוֹם וְהָלָא לֹא תִחַלֵּל שְׁבֹת, לֹא יַעֲבֹר
תַּעַר עַל זִקְנֶךָ, וְתִתְנַהֵג בְּכִשְׁרוֹת כִּיהוּדִי
כָּשֵׁר".

הַמִּשְׁתָּק פָּרַץ בְּבָכִי לְזִמְנוֹ מִמֶּשֶׁר, וְגָמַר
בְּלִבּוֹ לְשׁוּב בְּתִשְׁבּוּכָה שְׁלֵמָה,
בְּמִשְׁרָף יְמֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְעִשְׂרֵת יְמֵי תְּשׁוּבָה
הַתְּפִלָּה מִכָּל לְבוֹ מִתּוֹךְ תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה,
וּבִעֲרַב יוֹם כְּפוּר הַבְּרִיא מֵהַשְׁתּוֹק וַיְהִי
כְּאֶחָד הָאָדָם, הוּא הֵלֵךְ לְרַבִּי, שֶׁבְּרָכוֹ
בְּגִמְרַת חֲתִימָה טוֹבָה.

הַהֲבֵדֵל הִיחִיד הוּא שֶׁהִבִּית אִינוֹ עַל הַיִּבְשָׁה
מִכָּל צַדִּדּוֹ, אֵלָּא עַל קוֹ הַמַּיִם,
בְּמָקוֹם כְּבִישׁ וּמִדְּרָכָה יִשְׁנָה סִירָה, הִכִּי
לֹא רָאִינוּ סִירוֹת מִיָּמִינוּ, מֵהַ מִּתְפַּעֲלִים
כָּל כָּף מִעִיר זוֹ.

כְּשִׁשְׁבֹתִי מִחוּץ לְאֶרֶץ בְּאוֹתוֹ מִסְּלוֹל
נִסְיָעָה, שׁוֹב רָצוּ הַכָּל אֶל
הַסִּפּוֹן וְהַרְהוֹר חִלָּף בְּדַעֲתִי, אִם כָּלֵם
רָצִים, כְּנֶרְאָה בְּכָל זֹאת יֵשׁ פֹּה דְּבָר
מִעֲנִינוֹ בְּמִיחָד, עֲלִיתִי גַם אֲנִי וְרֵאִיתִי
בְּתִים לְבָנִים, חֲשַׁבְתִּי לְעֲצָמִי, "מִעֲנִינוֹ אִיךְ
בְּאֶמֶת הֵם עוֹמְדִים עַל הַמַּיִם", אָךְ מִיָּד
הוֹסַפְתִּי לְהַרְהוֹר, "זֶה בְּסֹף הַכָּל זֶה לֹא
כָּלוּם, פֶּשֶׁט בָּנוּ בְּתִים עַל גְּבוֹל הַמַּיִם".

הַפֶּעַם הַשְּׁלִישִׁית שֶׁהִזְדַּמְנוּ לִי לַחֲלָף בְּנִסְיָעָה
עַל יַד וְנִצְיָה, הִיָּתָה אַחֵר כְּשֶׁלֶשׁ
שָׁנִים, הַפֶּעַם עֲלִיתִי מִיָּד עַל סִפּוֹן הָאֲנִיָּה,
אִמְצָתִי אֶת הָעֵין לְרֹאוֹת, וְאֶפְלוּ בְּקִשְׁתִּי
מֵאֶחָד הַנוֹסָעִים שִׁיתָנוּ לִי אֶת הַמִּשְׁקָפָה
לְרֹאוֹת בָּהּ, "כְּסֹף וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶם".

לִפְנֵיךְ אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, 'פֶּן יֵשׁ
בְּכֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה' שֶׁבְּתַחֲלָה
גָּעַלָה נִפְשָׁם מֵהַשְׁקוּצִים, אָבֵל בְּמִשְׁרָף הַזְּמַן
מִתְרַגְּלִים, וְעוֹד, בְּתַחֲלָה 'אִישׁ' אֶחָד, אַחֵר
כִּי מֵהָאִישׁ נִעֲשֶׂה 'מִשְׁפָּחָה', וּמֵהֶם 'שְׁבֹט'
שְׁלֵם, כְּאֲשֶׁר מִמִּשְׁכִּיכִים, הַסּוֹבְבִים שׁוֹאֲלִים
מֵה רֵאִיתִי, מֵה שִׁמְעֵתִי, וְהוּא מִסְפֵּר וְעוֹסֵק
בְּכָף, מֵאִישׁ אֶחָד הַדְּבָר מִתְפַּשֵּׁט עוֹד
וְעוֹד.

אֲשֶׁר לְבָבוּ פָּנָה הַיּוֹם מֵעַם ה' אֲלֵקִיכֶם.
'פָּנָה הַיּוֹם מֵעַם ה'', בְּתַחֲלָה רַק
פּוֹנָה מֵעַט, אָבֵל כְּאֲשֶׁר פּוֹנִים מֵעַט לַצַּד
וּמִמִּשְׁכִּיכִים בְּאוֹתָהּ פְּנִיָּה, הוֹלְכִים יִשְׂרָאֵל
לְכוּנוֹ הָעֵקֶם, לְלַכֵּת לַעֲבֹד אֶת אֱלֹהֵי
הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה.

אִם הוֹלְכִים עוֹד, "פֶּן יֵשׁ בְּכֶם שֶׁרֶשׁ פָּרָה
רֹאשׁ וְלַעֲנָה, לֹא צָרִיךְ יוֹתֵר מִשְׁרֵשׁ,
זוֹרְעִים שֶׁרֶשׁ בְּאֶרֶץ, וְהוּא חֲלִילָה צוֹמֵחַ
וּפוֹרָה עַד שִׁיּוּכֵל לִפְרוֹת וּלְרַבּוֹת וּלְמַלֵּא
אֶת כָּל הָעוֹלָם בְּרֹאשׁ וְלַעֲנָה.

אִיךְ נִפְיֵר אִם הוּא כְּזֶה סוֹג שֶׁל פּוֹרָה
רֹאשׁ וְלַעֲנָה, וְהָיָה בְּשִׁמְעוֹ אֶת דְּבָרֵי
הָאֱלֹהִים הַזֹּאת וְהִתְבָּרַךְ בְּלִבּוֹ שְׁלוֹם יִהְיֶה
לִי כִּי בִּשְׁרֹוֹת לִבִּי אֵלַי, הֵלֵב דּוֹפֵק
בְּקֶרְבוֹ כְּאֲשֶׁר שׁוֹמֵעַ אֶת הַקְּלָלוֹת, אָךְ
הֵלֵב מְבַרֵךְ אוֹתוֹ, מִנְחָם וּמְרַגֵּעַ אֶת עַצְמוֹ,
'שְׁלוֹם יִהְיֶה לִי, מִדּוּעַ, כִּי רָצוֹנוֹ, בְּשִׁרְרוֹת
לִבִּי אֵלַי'. (מִל דודי)

הַשִּׁיב, "בְּיָמִים שֶׁאֵדָם צָרִיךְ לְשׁוּב אֶל
קוֹנוֹ, גַּם אִם אֲרָאָה בְּאִמְצַע הַשּׁוּק כִּיס
עִם מַעוֹת מִנָּח עַל הָאֶרֶץ לֹא אֶתְכַּוֵּף
כְּדִי לְהַרְיֵמוֹ, מִחֲמַת הַפֶּסֶד הַזֶּמֶן שֶׁל
חֲשָׁבוֹן הַנֶּפֶשׁ". (מִקוֹבֵץ אֱלִיהוֹ)

וְתִרְאוּ אֶת שְׁקוּצֵיהֶם וְאֵת גִּלְלֵיהֶם עֵץ וְאֶבֶן כְּסֹף
וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶם (כט טו)

דָּרַשׁ רַבִּי שְׁלוֹם שְׁבֵדְרוֹן זצ"ל, שִׁמְעֵתִי
מִרְבוֹתֵי רַבִּי יְהוּדָה לִיִּיב חֲסָמֵן וְרַבִּי
יִצְחָק זָאב מִבְּרִיסק זצ"ל עַל הַפֶּסֶק
'וְתִרְאוּ אֶת שְׁקוּצֵיהֶם וְאֵת גִּלְלֵיהֶם עֵץ
וְאֶבֶן אֲשֶׁר עִמָּהֶם', כִּי בְּתַחֲלָה אָכַן תִּרְאוּ
שְׁקוּצִים וְגִלּוּלִים, וְהֵם יִהְיוּ בְּעֵינֵיכֶם שֶׁקֶץ
וּמָאוֹס.

אָבֵל, כִּי יִהְיֶה רַק בְּפֶעַם הָרִאשׁוֹנָה שֶׁתִּרְאוּ,
בְּפֶעַם הַשְּׁנִיָּה שֶׁתִּפְגְּשׁוּ בְּשְׁקוּצֵיהֶם,
כְּבָר לֹא יִהְיוּ נִרְאִים בְּעֵינֵיכֶם שְׁקוּץ וְגִלּוּל
אֵלָּא 'עֵץ וְאֶבֶן', כְּלוֹמֵר, לֹא מִשְׁקָץ וְלֹא
מִכְבֹּד, בְּפֶעַם הַשְּׁלִישִׁית, כְּבָר יִרְאוּ בְּעֵינֵיכֶם
אַחֲרֵת, 'כְּסֹף וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶם'.

הַתּוֹרָה לֹא מַצִּינָה כָּאֵן שְׁלוֹשָׁה סוּגִים
שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה, שְׁקוּץ וְגִלּוּל, עֵץ
וְאֶבֶן, כְּסֹף וְזָהָב, אֵלָּא הַכּוֹנֵה לְאוֹתָהּ
עֲבוּדָה זָרָה עֲצָמָה, בְּתַחֲלָה הִיא מְאוֹסָה,
אָבֵל אַחֵר שְׁפּוֹגָשִׁים בָּהּ שׁוֹב וְשׁוֹב
מִתְרַגְּלִים, עַד שֶׁהִיא נִרְאִית כְּסֹף וְזָהָב.

בְּשֵׁנֶת תַּשְׁט"ז כְּאֲשֶׁר נִסְעֵתִי לְרֹאשׁוֹנָה
לְחוֹ"ל, הַפְּלָגְנוּ בְּאֲנִיָּה עַל הַיָּם
בְּנִסְיָעָה מִמִּשְׁתָּק, בְּאֶחָד הַיָּמִים בְּשַׁעוֹת
הַבֶּקֶר, אֲנִי מִבְּחִין כִּי הַנוֹסָעִים רָצִים
וְעוֹלִים אֶל הַסִּפּוֹן וּבִגְדָם מִשְׁקָפוֹת אוֹ
מִצְלָמוֹת, יִצְאֵתִי אַחֲרֵיהֶם, כָּלֵם עָלוּ עִמָּדוֹ
וְהִבִּיטוּ בְּהִתְרַגְּשׁוֹת.

הַסִּתְנַכְלֵתִי גַּם אֲנִי וְהַבְּחִנִּי מִרְחוֹק בְּעִיר
וְנִצְיָה, בְּתִים עַל הַיָּם וּסְבִיבָם
מִיָּם מְלַכְלָכִים, כְּאֲשֶׁר כָּל עֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ
מָטָר הַבְּחִנִּי כִּי מִתְנַוָּסֵס שְׁתִּי וְעָרַב,
שְׁקוּצִים וְגִלּוּלִים, זֶה מֵה שְׁרֹואִים בְּעִיר
הַמִּפְרָסָמֶת.

אַחֵר אוֹתָהּ נִסְיָעָה כְּתַבְתִּי לְחִבְרֵי מִכְתָּב,
בּו צִינֵתִי כִּיצַד עֲמַדְתִּי עַל הַסִּפּוֹן
וּמִמֶּשׁ לֹא הִבְנֵתִי מֵה כָּל כָּף מִתְפַּעֲלִים,
עַד כֹּה שִׁמְעֵתִי כִּי יִשְׁנָה עִיר וְנִצְיָה עַל
הַמַּיִם וְקָעַת גַּם רֵאִיתִיהָ, מֵה יֵשׁ בָּהּ בְּסֹף
הַכָּל, מִיָּם מְלַכְלָכִים, צִלְמִים וּבְתִים כְּמוֹ
שִׁישׁ בְּכָל הָעוֹלָם.

פרשת נצבים וילך

"אם צדקתם בטענותיכם הרי כבר מסרתם דינכם לשמים, ואין לדון אלא מה שענינו ראות, אבל", הרעים בקולו בשאגת ארי, "אם הצדק אתנו והוצאנו דין לאמתו, הרי אז..."

מיד החוירו פני המתפרצים ויחרדו איש אל אחיו, ורבי יוסף חיים המשיך בתקף, "הרי אז אני סולח ומוחל לכם במחילה גמורה, והריני מברך אתכם שתכתבו ותחתמו לחיים טובים ולשלום".

אחד השכנים שנכח במקום, פנה אחרי כן אל רבי יוסף חיים בשאלה, "מילא אם בלבו מחל, נחא, אבל לשם מה הודיע להם על המחילה, הכי לא טוב יותר שיתסרו בעוונם עד שיבואו לבקש מחילה כדין".

ענה לו רבי יוסף חיים, "יום הדין מתקרב, וחששתי שיקשלו בעוונם ויצדיקו את מעשיהם בעיניהם, ומתוך כך לא יבקשו מחילה וחלילה יענשו בסבתי ביום הדין, לכן הכרזתי מראש שאני מוחל להם, כך יקל להם לחזור בתשובה ומיד יסלח להם. (האיש על החומה)

ומל' ה' אלוקיך את לבבך ואת זרעך לאהבה את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך למען חייוך

(ל ו)

בסעודה שלישית של שבת קדש בימי חדש אלול, פותח היה הרה"ק הדברי חיים מצאנז זיע"א את דברי תורתו בספור אודות הרה"ק רבי זושא מאניפולי זיע"א.

בימי חדש אלול רגיל היה הרבי ר' זושא לצעק לעצמו, "זושא זושא, מתי תעשה תשובה", ואז היה משיב לעצמו, "מעכשיו אתחיל לעשות תשובה", אחר חזר ושאל את עצמו, "זושא, הלא גם אתמול אמרת שמעכשיו תתחיל לעשות תשובה, ולא עשית", ושוב השיב, "אבל עכשיו באמת אעשה תשובה".

בספרו כך היה הרבי אחוז בהתלהבות ובדבקות נפלאה עד שהיה נופל מורא ופחד על כל הקהל, הנוכחים היו פורצים בבכי מלב נשבר, ומקבלים על עצמם לחזור בתשובה שלמה. (מגדולי התורה והחסידות)

ויותר, לימים כשהגיע לבעלזא לחנכה, שלח הרבי לקרא לו ופקד עליו שיסע לביתו.

פרץ האיש בבכי ואמר, "אחר שנסעתי מרחק כה רב וסבלתי ענוי הדרך, הכי לא אצפה לשמע ברכות נר חנכה מפי רבנו", הרבי הסכים שישאר בבעלזא עד אחר ברכת נר חנכה של ליל ראשון, ומיד לאחר מכן ימהר לביתו.

אחר ברכת נר חנכה נפרד מהרבי ושב לביתו, עם בואו לביתו נפל למשכב, אז הבין פונת הרבי שצוה עליו למהר לביתו, ערך צוואה בה צוה שיתנו סכום גדול לצדקה ולעניי ארץ הקדש, וביום אחרון של חנכה גוע ויאסף זקנו בן שבעים ושנים שנה.

אנשים רבים לוהו לבית עולמו כציאות לבעל תשובה שחי את שארית ימיו בצדקות גדולה, יומים אחר פטירתו הגיע בחלום לבנו וספר כי הכריזו ברקיע, "פנו מקום לבעל תשובה מבעלזא", הוא נכנס לגן עדן, וראה את זיו פניו הקדושות של הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א, כתר זהב על ראשו, ופניו מאירות כשמש בתקופת תמוז. (פטירת רבינו הקדוש מבעלזא)

ושבת עד ה' אלוקיך ושמעת בקלו ככל אשר אנכי מצוך היום אתה ובניך בכל לבבך ובכל נפשך (ב)

בעת כהנתו של רבי יוסף חיים זוננפלד וצ"ל בבית הדין של ירושלים, הודמו לפניו סכסוף קשה בין שני בעלי דין, אחר שמיעת כל הצדדים במשך זמן ארוך, פסק בית הדין כראות עיני הדיינים ושקול דעתם הברורה.

בני משפחת אחד הצדדים שראו עצמם נפגעים מפסק הדין, ירדו במדרגות המובילות לבית רבי יוסף חיים אשר בבתו מחסה שבעיר העתיקה, והתפרצו פנימה בצעקות ובגדופים.

היה זה בשבוע שלפני ראש השנה, רבי יוסף חיים ישב במקומו בשלוח נפשית והמשיך לעין בתלמודו, אך משגברו המהומה והצעקות ואף הרבנית פרצה בבכי, הודקף מלוא קומתו ופנה אל המתפרצים בתקיפות ואמר, "שמעו נא מה שברצוני להגיד לכם".

בחדר השלף הס, ורבי יוסף חיים המשיך,

אחר יום כפור שלחו הרבי לביתו, בדרך רכש אתרוג ובביתו בנה ספה גדולה לתוכה הזמין אורחים עניים, ויהי לחסיד גדול, אחר החג שבר לעצמו מלמד שלמד עמו כל יום מעלות השחר, הקפיד לנסע מדי חדש אל הרבי לבעלזא, ועשה צדקות ומעשים טובים.

באות מנסיעותיו אחר שישב בסעודת ראש חדש במחצת הרבי, פנה אליו הרבי ובקש, "ספר לי על התנהגותך", והוא ספר כי הוא קם בחצות מדי לילה ובכל שבת מזמין אורחים על שלחנו, ועוד ועוד מעשים טובים.

אמר לו הרבי, "לא לחנם אמרו (ברכות ד:): 'במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד', כי בעלי תשובה במדרגה גבוהה יותר מצדיקים", משראה כי זכה לעת רצון, חלה פני הרבי כי הוא חפץ לזכות לראות את מלך המשיח.

נענה לו הרבי ואמר, "בדרךך לביתך תעבר ביער העומד בגבול הונגריה, בו תבחין בבית קטן שם שוהה מלך המשיח", כשנסע לביתו ועבר במקום, חפש ביער עד שמצא בית קטן, הוא התקרב ונכנס, והנה חשוך אפלה ועשן גדול בבית, ואשת בעל הבית עומדת ומבשלת תפוחי אדמה.

שאל אותה, "איפה אישך כי דבר לי אליו, בבגלותי בית ממכר יי"ש, ורצוני שהוא יהיה אצלי לנאמן", אך היא השיבה, "אל תצחק ממני ומאשי, הוא אינו יודע לכתב ולא לחשב חשבונות וכיצד יעזר לך במסחרך, בקשי הוא יודע להתפלל".

האורח הפציר בה ואמר, "חפצתי לדבר עמו אך דברים אחדים", עד שאמרה, תשוב אחר תפלת מעריב, אז יגיע לבית, אחר תפלת מעריב שב אל הבית, וראה את בעל הבית יושב והוזה בספר הזהר הקדוש, נתן לו שלום ואמר, "מבעלזא שלחו אותי אליך".

עוד המלים על שפתיו, והנה נעלם האיש מעיניו וגם הבית וכל הדברים לא היו עוד, תקפוהו פחד ומורא גדול, הוא שב במהירות על עקבותיו לבעלזא וספר כל זאת לרבי שאמר, "דע כי זכית לזכות גדולה בכך שראית את מלך המשיח".

האיש הוסיף להתעלות בחסידות וביראת שמים כשהוא עושה צדקות רבות, ככל שהוסיף בנתינת צדקה, התעשר יותר

פרשת נצבים

נפש אחת מישראל

רואה אני כי כמעט ולא עלה בידי לעשות מעשים טובים, וכי אילו מעשים טובים יכול הייתי לעשות, איש עני ופשוט כמוני?! תורה כמעט ולא למדתי, ואין לי צידה לדרך כדי לקחתה אל עולם האמת.

ואם לא דיני בכל זאת, החל געציל לייבב, הרי שאני יודע כי אין אף אחד שיאמר אחרי קדיש ויתפלל לעילוי נשמת. לא זכיתי לילדים, ואין מי שיעשה לעילוי נשמת. וזו היא בעצם הסיבה, אמר געציל לרב, שבשבילה העזתי להטריח את כבוד הרב לבוא הנה: מבקש אנכי ממעלת כבודו, אנא ואנא, עשה עימי חסד ואמת, חסד שעושים עם המתים, ומצא עבורי אדם שיאמר קדיש אחר מותי ואף יתפלל וילמד משניות לעילוי נשמת.

מה אעשה, פשט געציל את ידיו ואמר, שאין בידי כל דרך לגמול על טובה נצחית זו שאני מבקש אותה כעת. הלוא הרב רואה את מצבנו החומרי. אילו היה בידי כסף, בוודאי שהייתי משלם על כך ככל שהייתי נדרש, אך לצערי, עני ואביון הייתי, ואין בידי לפורטה אפילו שווה פרוטה.

הרב שהקשיב לדברים העצובים שהשמיע געציל החולה, ורק לאחר סיים את דבריו אמר לו ברגש רב: בוודאי ובוודאי שאעשה ככל אשר ביקשת ממני! אין לך כל סיבה לחשוש מפני בית דין של מעלה, כי ברור הדבר שעשית ככל המוטל עליך במצבך על הצד היותר טוב.

הלא תדע, המשיך הרב ואמר, את דברי חז"ל אשר קבעו ואמרו שאפילו אנשים ריקנים שבבני ישראל הרי הם מלאים במצוות כרימון, על אחת כמה וכמה, שגם לך יש מצוות ומעשים טובים שעשית בימי חיך. הנה, מבקש אני ממך שתואיל נא לספר לי שבימים ממעשיך הטובים עלי אדמות.

געציל היה נשמע מופתע ביותר מדברי הרב והוא אמר בפליאה: הלוא הוא הדבר אשר אמרתי, שלצערי כי רב אני הולך לבית עולמי בידיים ריקות, וכי אין לי מעשים טובים שילוו אותי לעולם האמת... אבל הרב לא הניח לגעציל: בכל זאת אני בטוח שעשית משהו מיוחד, מבקש אני ממך, תנסה להיזכר ותספר לי על מצוה גדולה ומיוחדת שקיימת בחיך.

געציל עצם את עיניו ושתק. רק נשימותיו הכבדות נשמעו בחלל החדר. נראה היה כי לגלגלי מוחו מעבירים מול עיניו את כל תחנות

סבור היה הרב כי געציל מבקש שיבוא אליו כדי שהוא יאמר איתו את הוידוי. אמנם זה היה תפקידם של אנשי החברה קדישא, אך הרב בטוב ליבו הסכים למלא את התפקיד. הוא לא התמהמה, קרא לשמשו האישי שיתלווה אליו, ושניהם יצאו אל הבקתה של געציל פושט העורות, כשהאשה נשרכת מאחוריהם, בוכה בקול חנוק.

עם הגיע הרב לבקתתו הדלה של געציל פושט העורות, הוא הושיט את ידו ופתח את דלת העץ בדרכו פנימה. אלא שבעמדו על המפתח, הרב נעצר בפתאומיות, כאילו הוא הופתע ממשו. מבט של השתוממות ופלא היה בעיניו, והוא חזר וסגר בחפזון את הדלת. השמש שעמד מאחורי הרב לא הבין את אשר לפניו, אך הוא לא העז לומר מילה. הרב עמד על יד הדלת, ידו אווזת בידית, והוא נראה היה כמהסס: לפתוח או לא לפתוח. אחר רגע התעשת הרב, פתח את הדלת ונכנס אל הבקתה יחד עם השמש. גם האשה הגיעה אחריהם ועמדה בירכתי ביתה הקטן.

פניו החיוורות של געציל פושט העורות אורו למראה הרב שהגיע אל מעונו. בקול חלוש התנצל געציל בפני הרב על שהטריח אותו לבוא אליו, אך מה אעשה, נאנח געציל ואמר, שחולה קשה אני ואין בכוחי להגיע אל הרב.

הרב הנהן בראשו כמסכים, וגעציל החל לומר את אשר על לבו: יודע אני שיומי קרוב. רואה אני כי כוחותי אוזלים, ותיכף אדרש להתייצב בפני בית דין של מעלה. איני יודע אם מדובר ביום או יומיים או בשעות ספורות, אך מתקרב לו הזמן בו אעמוד לפני בורא עולם ואדרש ליתן דין וחשבון על מעשיי. ומכך, אני מוטרד וחושש מאוד!

הלוא הרב מכיר אותי, נאנח געציל ואמר, כאדם שהשתדל לעשות ולקיים את המוטל עלי. לצערי, לא עלה בידי ללמוד תורה. כבר בנערותי לא הצלחתי לקלוט את דברי המשנה והגמרא. עם זאת, יושב הייתי מדי יום ביומו בבית המדרש ומקשיב לשיעור המוסר שנאמר בין מנחה וערבית. מלבד התפילות אף הייתי מרבה באמירת תהלים. אחר חתונתי מצאתי לעצמי פרנסה כפושט עורות, מלאכה פשוטה אך עשיתי אותה באמונה וביושר.

קולו של געציל נחנק: עתה כששוכב אני על מיטת חליי ובמוחי אני מהרהר בחשבון נפש וחשבוננו של העולם בו הייתי בעשרות השנים האחרונות, אני נעצב אל ליבי מאוד.

האשה הבוכיה עמדה לפני רב העיר גרידונג, הגאון רבי יהודה, ואמרה כשדמעות חונקות את גרונה: בעלי שוכב על ערש דווי. זה כבר כמה שבועות שהוא חולה במחלה קשה והרופאים אמרו נואש לחייו, ועתה החמיר מצבו. הוא מרגיש כי ימיו עלי אדמות ספורים, וקרב הרגע בו יחזיר את נשמתו לאביו שבשמים. בודדים אנחנו לנפשנו, לא זכינו לזרע של קיימא, עריינים נותרנו, וכעת בעלי נמצא לבדו. אם עד כה הייתי לידו, הרי שכעת איש אינו נמצא עמו. עזבתי אותו לשעה קלה כי הוא ביקש ממני שאלך אל רב העיר ואבקש ממנו שיואל נא להגיע אליו קודם מותו.

האשה אמרה לרב כי היא אשתו של "געציל פושט העורות" וכי הם מתגוררים באחת הבקתות בקצה העיר גרידונג, סמוך לנהר. הרב הכיר את געציל וידע כי הוא איש תם וישר, ירא שמים ובעל מידות טובות. את פרנסתו היה מוצא געציל מפשיטת עורותיהם של הבהמות השחוטות בבית המטבחים. מדי יום ביומו היה געציל מגיע אל בית המטבחים, ולאחר שהשוחט היה מסיים את תפקידו, היה מגיע תפקידו של געציל.

בידיים מאומנות שנים רבות ובגופו הבריא והחסון היה מצליח לפשוט את עורו של פר שחוט ללא כל בקשת עזרה מאחרים, ובעיקר, העור היה נותר כמעט שלם, ללא קרעים מיותרים. העורות היו רווח צדדי של בעלי הבהמות, כך שמלבד הרווחים ההגונים אותם היו עושים ממכירת הבשר הטרי באיטליז, היו גם מוכרים את עורות אלו לאנשי בורסקי שהיו מעבדים אותם לשימושים שונים: אם לעשיית קלף כשר ומהודר שנועד לכתובת ספרי תורה תפילין ומזוזות, אם להתקנת כריכות, ואם לשימושי חול כמו לעשיית נעליים ומגפיים וכיוצא בזה.

התשלום אותו קיבל געציל עבור עבודתו לא היה גבוה, למרות שהיא הייתה לא נעימה בעליל. אך געציל שבטבעו היה איש טוב לב ומסתפק במועט היה שמח בחלקו ומעולם לא התלונן. ממעט הכסף שקיבל היה געציל מפריש מעשר לצדקה, ומהיתר היה חי הוא ואשתו, שכן ילדים לא היו להם. גם זה וגם צרות נוספות שהיו לגעציל בחייו האישיים לא הביאו אותו לידי מרידות ועצבות. אדרבה, תמיד היה חיוך על שפתותיו וניגון שמח היה נשמע ממנו.

של הרב ואמר לו: באתי לקיים את הבטחתי לרב ולספר את אשר ארע עמדי בבית דין של מעלה. כשהועמדתי לדין הוצגו בפני מאננים ענקיות. על הכף השמאלית הונחו כל העבירות שעשיתי, מהם גדולות ומהם קטנות, ואילו בצד הימני היו מונחים מצוות ומעשים טובים.

כלל לא האמנתי שיהיו לי מצוות ומעשים טובים, כך שמאוד התפלאתי לראות את אשר הניחו המלאכים בתוך הכף הימנית. אך עד מהרה ראיתי כי חששותי נכונות: הכף השמאלית, זו של העבירות, היתה כבדה יותר ונטתה כלפי מטה...

רגע לפני שנחרץ הדין נשמע קולה של עגלה דוהרת. מאי שם הופיעה עגלה רתומה לסוסים אבירים, ועליה עמדו כל אותם האנשים שהצלתי בזמנו. העגלה כולה, על כל יושביה, ואפילו העגלון השתנו היה שם, עלתה על הכף הימנית של המאננים, וזה הטה את הכף לזכותי.

מיד נשמע קול שהכריז: פתחו שערי צדק לצדיק! אלא שאני אמרתי: בטרם אלך לגן עדן, רצוני למלא את ההבטחה שהבטחתי לך ולספר לך את אשר נעשה ביני. יותר מכך איני רשאי לספר, אך אנא פרסם רבים עד כמה גדולים הם דברי חז"ל שאמרו על כל המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא.

על הפסוק (דברים טו ט): **"אתם נצבים היום כְּלֶכֶם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם רְאִישֵׁיכֶם שְׂבִטֵיכֶם זִקְנֵיכֶם וְשֹׁטְרֵיכֶם כָּל אִישׁ יִשְׂרָאֵל"** פירש הרה"ק רבי מרדכי מנשכיז: "אתם נצבים היום כולכם - כל איש ישראל", כל איש ואיש מבני ישראל, יהיה מצבו הרוחני אשר יהיה, הרי הוא כלול מכל עם ישראל. זו מעלתו של כל אדם מישראל, אפילו אנשים פשוטים בהחלט, שכלול הוא למעשה מכל בני ישראל כולם (רשפי אש).

וכתב הרה"ק ה'באר מים חיים' זיע"א (פרשת משפטים): וכשהאדם ממליך הקב"ה על גופו ונשמתו כאילו ממליכו ממש על כל העולם כולו, שעל כן חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם, והמקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא... כי הוא באמת עולם מלא נכלל מכל העולמות וכל העולמות כלולין בו והמקיימו מקיים כל העולמות... ועל כן בזה שאדם ממליכו על עצמו שהוא יכנס תחת רשותו, ועבודתו שלא לעשותו דבר קטן שאינו נוגע לעבודתו, ממליכו על כל העולם כולו.

הבטחתי לך, אדאג שיאמרו קדיש אחרי פטירתך ואף יתפללו וילמדו לעילוי נשמתך. יחד עם זאת, יש לי גם בקשה שתחזיר לי טובה תחת טובה והוא נא להבטיח לי, שבאם יעלה בידך ויהיה באפשרותך הרי שתשוב ותספר לי כיצד התנהל משפטך בבית דין של מעלה.

געציל הנדחם מבקשתו הלא שגרתית של הרב, הבטיח לו שהוא אכן יבוא לספר לו ככל אשר יהיה בדינו, והרב פנה לדרכו חזרה אל ביתו.

אחרי דקות ספורות בהם הלך השמש עם הרב, פקעה סבלנותו של השמש והוא החליט לבקש מהרב כי יסביר לו את אשר אירע בבקשתו של געציל. בחיל וברעדה הוא שאל את הרב: ימחל לי הרב אך רצוני לדעת מדוע הרב נעצר בהשתוממות על פתח הבקתה של געציל? מדוע הרב סגר את הדלת ושוב פתח? ובכלל, מדוע הרב התעקש שגעציל יספר לו את המעשים הטובים שעשה בחייו.

הרב הרצין את פניו וסיפר לשמש: אספר לך את אשר אירע. כשפתחתי לראשונה את דלת הבקתה והסתכלתי פנימה, ראיתי צורה של מנורה עם שבעה קנים הדולקת באש ומאירה באור יקרות למראשותיו של החולה. מנורת האש הזאת הייתה סימן עבורי שהיהודי הזה אינו עוד אדם מהשורה. הוא אינו יהודי רגיל, אלא צדיק גדול. לפיכך מיהרתי וסגרתי את הדלת, ברצוני להרהר כיצד עלי להתנהג בהיכנסי פנימה.

זו הסיבה שהפצרתי בגעציל שיספר לי את סיפור חייו ואת המעשים טובים שעשה, כי הבנתי שחייבת להיות סיבה לכך שהוא זכה לאורה של מנורת אש בעלת שבעת קנים זו.

כעת, כששמענו את דבריו של געציל, הרי שאנו מבינים את גודל מעלתו: הוא סיכן את חייו שלו בכדי להציל יהודים אחרים, ואם חז"ל קבעו ואמרו (סנהדרין לו): 'כל המקיים נפש אחת מישראל - מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא', הרי שאדם זה שקיים כמה וכמה נפשות מישראל, אנשים נשים וטף, מתוך מסירות נפש, בוודאי כאילו קיים עולמות מלאים.

לאחר מספר שעות כבר הודיע השמש לרב כי געציל פושט העורות נפטר וכי הוא יובא למנוחות בעוד שעה קלה בבית הקברות של העיר. הרב השתתף בהלוויה, ותיכף ומיד פנה אל אחד מבני העיר והטיל עליו לומר קדיש על הנפטר ואף להתפלל לפני העמוד וללמוד משניות לעילוי נשמת הנפטר. הרב נתן לו סכום כסף יפה כשכר על טרחתו.

חלפו שלשה ימים וגעציל התגלה בחלומו

חייו. כעבור מספר דקות פקח געציל את עיניו ואמר: אילולי בקשת הרב לא הייתי מעלה בדעתי להחשיב זאת כמעשה טוב, בסך הכל עשיתי את מה שהייתי מחויב לעשותו, אך היות והרב שואל אותי הרי שאספר זאת, ומעשה שהיה כך היה:

היה זה לפני שנים רבות. בשעת בוקר של אחד מימות החול, הייתי בדרכי לעבודתי בבית המטבחים. הרב בוודאי יודע שבית המטבחים מצוי יחסית הרחק מהעיר, על אחד ההרים הנישאים, וכדי להגיע אליו יש ללכת כברת דרך לא קטנה. איש צעיר הייתי והטיפוס על ההר היה קל עבורי.

מהלך אני בניחותא ולפתע פתאום אני רואה מרחוק עגלה רתומה לסוסים הדוהרת בפראות במורד ההר. העגלה היתה מלאה בנוסעים יהודיים, אנשים נשים וילדים, ויכלתי להבחין שהם לבושים כולם בבגדי חג נאים. הבנתי מיד שמדובר בנוסעים שהם בדרכם לשמחת חתונה משפחתית, וכי העגלון איבד שליטה על הסוסים.

הסוסים הצוהלים פנו מצד לצד, עלו הרים וירדו בקעות כשהם שועטים במהירות עצומה. הנוסעים עצמם שהבינו את הסכנה העצומה בה הם מצויים צרחו בקול גדול, ואילו העגלון היה נראה שווה נפש לחלוטין. כנראה היה שיכור ולא הבין את הסכנה הנוראה בה הוא ונוסעיו מצויים.

לא אבדתי את העשתונות ובאותו רגע קפצתי אל מול הסוסים כשאני מנופף בידי להם כסימן שיעצרו. הסוסים הבחינו בי והאטו מעט את דהירתם, ובאותו רגע הצלחתי לנער אל עבר מושב העגלון וליטול מידי את המושכות. הסוסים הרגישו כי יד חזקה מחזיקה את המושכות, החלו להרגע וחדלו מלהתפרע כאחוזי תזזית. בחסדי ה' הצלחתי לבלום את הסוסים המשתוללים והם נרגעו והאטו את מרוצתם.

הבנתי כי אין אני יכול להותיר את העגלה ונוסעיה בידי העגלון שהביט בי בעיניים מזוגגות ממשקאות חריפים שערפלו את מוחו, והחלטתי כי אני אקח את הנוסעים למחוז חפצם. הנוסעים שהיו המומים מסכנת המוות אליה הם נקלעו, לא הפסיקו להרעיק עלי שפע של תודות וברכות, אך אני עניתי ואמרתי להם בדיוק כפי שאני אומר עתה לרב: לא עשיתי כל דבר מיוחד או יוצא דופן. זו היא חובתו של כל אדם לעשות זאת.

משסיים געציל את סיפורו המעניין, נענה הרב ואמר לו: דע לך כי עשית מעשה נאצל במיוחד! ובוודאי שמעשה טוב זה יעמוד לזכותך בבית דין של מעלה. אכן, כפי שכבר

פרשת וילך

עובר על פשע

הגאון רבי אהרן הכהן זצ"ל, חתנו של רבינו החפץ חיים זיע"א, מספר בהקדמתו לספר 'חסד לאברהם' על הקשר המיוחד שהיה לו עם חמיו הגדול ועל ההוראה המיוחדת שנתן לו כחוב קדוש להסתובב בין הערים והעיירות, הכפרים והיישובים ולזכות בהם את בני ישראל בשמירת חומות הדת ובחיזוקם לתורה ומצוות:

"והנה זיכני השם יתברך בימי חלדי לזכות עם קדשו במשך כמה וכמה שנים, בעת היותי בצוותא חדא עם אדוני מורי חמי החפץ חיים שליט"א, שדברי קדשו היו תמיד אלי כי חוב קדוש מוטל על כל תופשי התורה להקדיש זמן ידוע בכל שנה לנוע בעיירות ישראל ולדרוש ברבים לחיזוק התורה והמצוה, להלהיב לב ישראל לאביהם שבשמים וליישר כל תקלה, ולהסיר כל קטטה ומחלוקת אשר פרצו לעתים קרובות כידוע. וכן עשיתי כדבריו הקדושים".

החתן עשה כהוראת חמיו במשך תקופה ארוכה וראה ברכה והצלחה במלאכת הקודש: "ובמשך כמה וכמה שנים סבבתי בעיירות שונות, במשך זמן ידוע בשנה. וברוך השם שדברי עשו רשמים כבירים בכל מקום בואי, ופעלו הרבה להרמת קרן התורה והמצוה, כמאמר רבותינו ז"ל 'דברים היוצאים מן הלב נכנסין אל הלב', וכל נסיעותי היו בלי שום קבלת פרס, וברוך השם שבהרבה מקומות עזרני השם יתברך לייסד ישיבות, תלמודי תורה, וחבורות שונות ללמוד הלכה ואגדה, וכמו כן קופות לגמילות חסדים לעזור לנדכאים".

לא תמיד הייתה מלאכתו קלה. למרות ההצלחות הגדולות שהיו מנת חלקו, עדיין היו לו אכזבות רבות, כשפעמים רבות הרגיש שרבים מהשומעים אינם מטים אוזן קשבת לדבריו, ובוודאי שאין בדעתם להיטיב את מעשיהם. לעתים היה יכול רבי אהרן הכהן לעמוד על הדוכן בדרשה נלהבת בין מנחה לערבית ולראות כי אחד או שניים בלבד מקשיבים לו. פעמים אחרות היו שרבי אהרן עורר על תקון דבר מה, ובביקורו החוזר ראה שרק מעטים ממש נענו לו.

על מצבים כאלו היה חמיו החפץ חיים מעודדו בדברים ומאיר לו פנים מפייסות, כשהוא אומר לו: צא ולמד מאותם פריצים גדולים היוצאים למסעות ציד ביערות הגדולים. ההיערכות למסע הצייד נמשכות על פני זמן מרובה. העלויות הם כבדות מאוד. וגם המסע עצמו כרוך בטרחה ובמאמצים רבים.

ולמרות כל זאת, האם עולה בדעתם שיוכלו לצוד את כל חיות היער? האם סבורים הם כי יעלה בידם להכריע את כל בהמות השדה? בוודאי שלא. אמנם הם ישמחו על כל חיה נוספת שתיפול בחלקם, אך לא יתאכזבו אם כל שיעלה בידם יהיה זאב אחד, דוב אחד, צבי אחד, או אריה אחד. זהו תענוגם הגדול והם נכונים לעשות את הכל כדי ללכוד אותם.

וכך בדיוק אף עליך לחשוב: בוודאי שרוצה אתה להחזיר את כל עם ישראל בתשובה שלמה, אך עליך לשמוח בחלקך גם אם יעלה בידך לצוד בדרשות מוסר רק ר' זאב אחד, ר' דוב אחד, ר' צבי אחד, או ר' אריה אחד. על נפש אחת מישראל שהחזרת אל דרך הישר, עליך לעלוז ולשמוח ולדעת כי אין לך שכר ותענוג גדול מזה.

עידודו זה של החפץ חיים לחתנו רבי אהרן הכהן הביא אותו לחשוב כי ראוי לו להתעניין ולחשוב אודות קבלת משרת רבנות באחת מקהילות ישראל. הנה מתאים הוא למלאכת הקודש של הרבצת התורה וההלכה, דבריו עושים פירות אצל שומעי לקחו, וידיו רב לו לאסוקי שמעתא אליבא דהלכתא. מה מתאים יותר אם יעלה על כסא הרבנות באחת הערים, כשבזאת תהיה לו השפעה חזקה ומהותית יותר.

השמועה הגיעה לאזני רבי אהרן הכהן כי הנה התפתחה לה משרת רבנות בקהילה מפוארת וחשובה, אשר את שמה אין אנו יודעים, וכי ראשי הקהילה, פרנסיה וטובי העיר, מבקשים למצוא להם רב חדש. באותם הימים היה מקובל כי הרבנים שסבורים היו כי ראויים הם לאיצטלה זו, היו מגיעים לאחת השבתות אל העיר, וכך בני הקהילה היו יכולים להכירם ולבחון את התאמתם. הרב היה נושא דברים כמה וכמה פעמים במהלך השבת, מבקר בבתייהם של נכבדי העיר, ומשתדל ככל יכולתו להשאיר רושם טוב וחיובי על בני הקהילה.

מתוך כל הרבנים שפקדו את העיר היו ראשי הקהילה בוחרים את הרב שלטעמם הוא המתאים ביותר. ההחלטה הייתה מתקבלת לפי שיקולים שונים, מתאימים יותר או מתאימים פחות, וכמובן שהרבנים שלא התקבלו היו מוצאים את עצמם חסרי אונים ומאוכזבים מאוד.

כך בדיוק היה גורלו של רבי אהרן הכהן באותה קהילה אליה הגיע כדי להציג את

עצמו. הוא טרח בנסיעה אל אותה קהילה, השקיע את מיטב מרצו והעביר דרשות לשם ולתפארת כיד השם הטובה עליו. ולמרות הכל, החליטו אנשי העיר שלא להטיל עליו את אדירת הרבנות. רבי אהרן הכהן הצטער מאוד והשיח את מר ליבו לפני חמיו החפץ חיים.

ביקש החפץ חיים לפייסו ולהשקיט את המיית נפשו הסוערת והצביע לפניו בדברים נכוחים על כובד העול וגודל האחריות שיש במשרת הרבנות, עד שאין זה כדאי להצטער ולהתמרמר בשל אי קבלת משרת הרבנות, שהיא כריחיים על צווארו של הרב. אדרבה, אם לא עלתה בידך לקבל את הרבנות, הטעים החפץ חיים באזני חתנו, עליך לעלוז ולשמוח על כך.

אפס כי דעתו של רבי אהרן הכהן לא נחה עליו. גם בימים שלאחר מכן הוא עדיין נראה בפנים עצובות וניכר היה עליו כי הוא לא התאושש מהאכזבה הקשה.

החפץ חיים הזמין את חתנו אל חדרו ואמר לו: מבקש אני לספר לך דבר מה, נורא ומופלא, אלא שיש בזה תנאי קודם למעשה: עליך לקבל על עצמך ולהבטיח לו נאמנה שלא תספר את מה שאספר לך לשום אדם בעולם, כל עוד שאנכי נמצא בארץ החיים! אם מסוגל אתה לשמור על הסוד היטב ולא להעבירו הלאה, אגלה לך אותו, והוא יהיה עבורך תשובה נאותה על כל עניין זה של קבלת הרבנות.

רבי אהרן הכהן הרחרר בדבר ואמר לחמיו: אכן אשמור על סוד זה! מתחייב אני שלא לגלותו!

פתח החפץ חיים ושאל את חתנו: הלא ידעת כי במשך תקופה קצרה הייתי מכהן כרב בעיירת מגורינו 'ראדין'. שמה ידעת גם את הסיבה שבשל כך עזבתי את הרבנות? רבי אהרן הכהן נענע את ראשו כסימן שלילה, והחפץ חיים, אמר לו: עתה אספר לך מעשה שהיה, והוא היה אחת הסיבות המרכזיות שבשל כך עזבתי את הרבנות ויותר לא ביקשתי להתמנות כרב.

הטה רבי אהרן את אזנו כאפרכסת, והחפץ חיים פתח בסיפור מצמרר:

באחת הלילות, בשעה מאוחרת מאוד, דפקו בביתו של החפץ חיים שתי אנשים ובפיהם דבר אשר לא ייאמן. עברו הם עתה סמוך אל השוק שבפאתי העיירה. השוק היה

ריק לחלוטין, כבר כל רגליים מלהסתובב שם, ואפילו עובדי הניקיון כבר סיימו מכבר את מלאכתם ופנו לשנת הלילה. לפתע הבחינו השתיים כי אור דולק באיטליז המקומי, עגלה עומדת על יד פתחו, ומתנהלת שם מלאכת פריקה וטעינה.

תחילה חשבו השתיים כי מדובר בגנב שפורץ לאיטליז ומרוקן את החנות. הם תפסו עמדת תצפית טובה בה הם היו כרואים ואינם נראים וביקשו לזהות את הגנב ולתפסו על חם. עד מהרה הבחינו השתיים כי אין זה גנב ופורץ אלא בעל האיטליז עצמו, וכי הוא אינו מוציא מהאיטליז אל העגלה אלא פורק סחורה חדשה מהעגלה אל האיטליז.

בעל האיטליז נראה היה כלחוצץ מאוד ממעשיו. הוא הביט שוב ושוב, כאדם נפחד ומבוהל, לכל עבר, כמי שמבקש לוודא כי אין איש הרואה את מעשיו. אלא שלא ידע שאנחנו מביטים בו. ברגעים אלו הצלחנו להבין את מה שמתרחש שם, כפי הנראה: בעל האיטליז מבקש להכניס אל חנותו בשר ממקור לא ידוע, ואין הוא רוצה שמשגיח הכשרות יידע על כך.

את חובתנו עשינו, סיימו השתיים ואמרו באזני החפץ חיים, והנה באנו עכשיו, למרות השעה המאוחרת, כדי להתרעע באזני הרב על המכשלה הזאת. יכול הרב לשלוח את אנשי אמונו כדי שיבדוק בעצמו את טיבו של הבשר שהגיע לאיטליז ואת הסיבות שהביאו את בעל האיטליז להחביא את האספקה ולעשות את מעשיו בהחבא ובמחשכים.

המידע שהגיע מהאיטליז היה עצוב מאוד. בעל האיטליז שנתפס בקלקלתו לא יכול היה להסביר את מעשיו אלו באישון ליל בחנותו. הוא גמגם כשנשאל על מקור הבשר וכשרותו, עד שלאחר דקות ארוכות הוא הודה על האמת: מדובר בבשר טרף לגמרי שהוא ביקש בזה להחטיא את הרבים ולמכרו בראדן כבשר כשר.

היה זה בשר של שחיטה שנמצאה טריפה, ועל בעל האיטליז היה למוכרה לאחד הגויים. אלא שהוא לא היה יכול לעמוד בנסיון הקשה של ההפסד הכספי הגדול הכרוך בזה, ובדרכי מרמה ואונאה הוא ניסה להבליע את הבשר ולהחזירו לחנות כבשר כשר.

עוד באותו היום הועבר בעל האיטליז מחזקת כשרותו, והודעה ברורה נתלתה בבית הכנסת של ראדן, להתוודע ולהגלות כי פלוני בעל האיטליז בשוק המקומי אינו נאמן יותר על מכירת בשר כשר, ושומר נפשו ישמור עצמו מלהתקרב לחנותו המפוקפקת. הודעה זו עשתה את שלה, וכל בני ראדן הדירו את רגליהם מאיטליז זה.

לאחר מספר ימים הגיע הקצב אל החפץ

חיים והביע חרטה מוחלטת על מעשיו. הוא נשבע בשבועה חמורה כי לא ישוב לכסלה עוד, וכי היה זה משגה שהוא לא יחזור עליו יותר. בעל האיטליז בכה מעומק לבו וביקש רחמים להחזירו לחזקת כשרותו כדי שיהיה בידו לפרנס את משפחתו ברוכת הילדים.

שיתפתי את מידת הרחמים למידת הדין, המשיך החפץ חיים וסיפר באזני חתנו רבי אהרן הכהן, ואמרתי לבעל האיטליז כי אכן מסכים אני לתת לו מחדש את נאמנותו וחזקת הכשרות, ואילו על חטאו קונס אני אותו שיהיה עליו לנדב אל בית המדרש 'פוד' (- כש עשרה ק"ג) של נרות למאור, כי נר מצוה ותורה אור.

למרות שבעל האיטליז חזר למלאכתו ואנשי ראדן חזרו לקנות אצלו, לא ארכו הימים והוא הלך לבית עולמו. ויהי באחד הימים, יושב אנכי ולומד כדרכי בעזרת הנשים הסמוכה אל בית הכנסת, והנה נופלת עלי תרדמה עזה.

ובחלומי רואה אני שלושה אנשים של צורה מופיעים לנגד עיני, והגדול שביניהם פונה אלי בשאלה: רבי ישראל מאיר, רב העיר ראדן, הלא תזכור את המאורע שהתרחש לאחרונה עם אותו בכל איטליז שנתת לו קנס לנדב לצדקה 'פוד' של נרות. הנהנתי בראשי, המשיך החפץ חיים, כמי שזוכר היטב את המאורע.

ואותו אדם המשיך ואמר: אמור נא לנו מה בדיוק התכוונת בקנס זה שנתת עליו, האם היה זה רק בתור עונש על מעשיו למען יזהר להבא שלא לחזור ולעשות כאיוולתו, וכן לטובת הציבור, למען ישמעו ויראו, או שמא היה זה גם למען תהיה לנענש כפרה על עונו?

נדהמתי מאוד לשמע שאלה זו עד שלא מצאתי מלים בפי כדי להשיב להם. אלא שראש המדברים הרגיעני ואמר: אין אנו ממהרים ויש באפשרותנו להמתין לך עד שתשוב דעתך אליך ותוכל לתת אל ליבך להיזכר באותו ענין ולדעת את שורש פסיקתך האמורה.

לבסוף התעשתי ועניתי כי עד כמה שהנני זוכר, הרי שהטלתי את הקנס על בעל האיטליז לשם עונש ולא לשם כפרה. האורחים הודו לי על תשובתי ונפטרו ממני לשלום.

כשהתעוררתי מתרדמתי היה ראשי כבד עלי מאוד ולא מצאתי מרגוע לנפשי. זכרתי היטב את חלומי ולא ידעתי האם עשיתי כראוי במה שעניתי להם.

חזרתי לתלמודי והנה שוב נופלת עלי תרדמה. הפעם רואה אני לנגד עיני את הקצב בעצמו. כולו שבור ורצוצץ, עצוב ומדוכדך, ובקול בוכים החל טוען כנגדי: אוי, רבי, ראה מה עוללת לי. אלו ששאלו אותך עלי היו הדיינים בבית דין של מעלה, ובתשובתך אליהם גרמת לי נזק כל יתואר. זאת מפני שבשעה שעמדתי בדין והקטיגור תבע לדון אותי בגיהנום על

מעשה זה של בשר הטריפה, נעניתי וטענתי שכבר קיבלתי כפרה על כך בקנס של הנרות שהטלתם עלי. אולם הקטיגור טען לעומתי, שהקנס לא היה לשם כפרה אלא לשם עונש גרידא.

החליטו דייני בית דין של מעלה לשאול את פיו על כוונתך האמיתית, ומאחר שתשובתך הייתה שלא התכוונת לשם כפרה, יהיה עלי עתה לעבור יסורי גיהנום קשים כדי להזדכך מאותו עוון. בעל האיטליז פרץ בבכי איום ונורא, ונעלם מעיני...

סיים החפץ חיים את סיפור זה ושאל את רבי אהרן הכהן: נו, האם עדיין רוצה אתה לכהן ברבנות ולקחת אחריות על שאלות גורליות שכאלה...

רבי אהרן הכהן עלה לארץ ישראל בשנת תרפ"ו, ונפטר כעשר שנים לאחר מכן, בשנת תרצ"ו, שלוש שנים לאחר פטירתו של חמיו רבינו החפץ חיים בשנת תרצ"ג. רק בשלש שנים אלו של בין תרצ"ג לתרצ"ו, האחרונות לחייו, יכול היה רבי אהרן הכהן לספר את הסיפור המצמרר שסיפר לו חמיו הגדול, בתנאי שלא יספר זאת כל עוד הוא בחיים.

על הפסוק (דברים לא ג): 'ה' אֱלֹהֶיךָ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ הוּא יְשַׁמֵּד אֶת הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִלְּפָנֶיךָ וַיְהִי שֶׁהוֹשַׁע הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ כְּאִשֶּׁר דִּבֶּר ה' מִסְבִּיר הרה"ק רבי שלמה הכהן מראדומסק זיע"א: ש לרמז מה שכתוב אח"כ 'הוֹשַׁע הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ'. דהנה כשהצדיק הדור הוא ממליץ טוב על בני ישראל, עם קדוש, ואינו מביט כלל לדקדק על מעשיהם מה הם, על ידי זה הוא מעורר גם כן למעלה מדת 'עובר על פשע', כידוע מה שאמרו חכמינו ז"ל 'מעביר ראשון ראשון'. וכך היא המידה בזה, שהצדיק אינו מדקדק אחר בני ישראל.

אמנם אין מדות כל הצדיקים שווים בה. יש צדיק אשר קדושתו בוערת כל כך, עד אשר מי שפגם מעט בעונותיהם ולא תיקון כראוי אי אפשר להתקרב אליו, וכידוע מאדומ"ו הרב איש אלקים מו"ה אלימלך [מליזנסק] זלה"ה, שלעת זקנותו היה קדושתו גדולה מאד שלא היה באפשרי לדבר עם המסתופפים בצילו, ואורייתא הוא דקמרתחא ליה. ויש צדיק אשר מעביר מכנגד עיניו ומלמד זכות אפילו על עבירות ומהפכן לזכיות.

ולזה כיוון הכתוב באמרו 'השם אלקיך הוא עובר לפניך'. פירוש, בחינת 'עובר על פשע'. וסיים ואמר 'הוֹשַׁע הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ' ואינו מדקדק גם כן במעשיהם ומלמד זכות על בני ישראל.

מילין יקירין ויהודים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מילה ראשונה

חזקתא דאורייתא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

צדיק ובעל תשובה, למי מהם יש מעלה על חבירו

עבירה ונתרחק ממנו השתא'. מדברי רבי יוחנן שאמר 'שהיה קרוב לדבר עבירה ונתרחק' דדק רבנו המהרש"א שלא מדובר כאן שמי שחטא בפועל רק שהיה קרוב לפי מחשבתו לעבור עבירה וגבר על יצרו ולא עבר ונקרא 'בעל תשובה' ממחשבתו שחשב לעבור עבירה וגבר על יצרו, ובזה סבר רבי אבהו שיש לו מעלה יתירה על הצדיקים גמורים שלא היה בהן הסתת היצר הרע כלל ולא קרבו לעבירה, ורבי יוחנן סבר דאעפ"כ צדיקים גמורים יש להן מעלה יתירה שלא חטאו כלל גם במחשבה, משא"כ זה הקרוב לדבר עבירה חטא על כל פנים במחשבה.

ולפי מה שפירש המהרש"א שמדובר כאן במי שרק חשב לעשות עבירה וגבר על יצרו וחזר בו לכאורה קשה, הרי אמרו חז"ל 'מחשבה רעה אין הקב"ה מצרפה למעשה', ולפי זה אדם שחשב לעשות עבירה אינו נקרא חוטא, וא"כ מדוע כשיגבר על יצרו וישוב בו ממחשבתו נקרא הוא 'בעל תשובה'?

אך עפ"י דברי חז"ל שאמרו 'צדיקים הקב"ה מדקדק עמם כחוט השערה' נראה לומר שאצל צדיקים הקב"ה מדקדק עמם אף על מחשבה שאינה טובה, ומה שמדובר כאן על 'בעל תשובה' הכוונה היא על צדיק כזה שחשב לחטוא וגבר על יצרו וחזר בו, ומכיון שמחשבתו דבר היא לכן נקרא בחזרתו 'בעל תשובה'.

עוד נראה לומר שכפי שאצל בני אדם אין מידת הדין שווה כלל, וכפי שהובא לעיל שאצל צדיקים הקב"ה מדקדק יותר, כך אין כל המעשים שווים ואכן ישנם מעשים אסורים שהחושב לעשותם נענש אף על המחשבה עצמה, וכפי הידוע שישנם חטאים מאוסים הפוגמים גם במחשבה בלבד בשונה מכל העבירות שהמחשבה לעשותם אינה כלום, ולפי זה יתכן לומר שדברי הגמ' עפ"י הסבר המהרש"א נסובים אודות כזה אחד שחשב לעשות מעשה מגונה ולכן פגם אף במחשבה לבד וכששב מרצונו לחטוא נקרא הוא 'בעל תשובה' שהיה קרוב במחשבתו לדבר עבירה וכעת נתרחק.

וְשָׁבַת עַד ה' אֱלֹקֶיךָ וּגּו', בְּכָל לַבְבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ (ל, ב).

צדיק ובעל תשובה, למי מהם יש מעלה על חבירו? במבט ראשון נראה לומר שצדיק שלא חטא מימיו בודאי עדיף הוא על מי שהתלכלך פעם בחטא, אך מצד שני מי שדבוק היה ברע וניתק עצמו והתקרב לכאורה עשה מאמץ גדול יותר ממי שתמיד היה בצדקות. נחלקו על כך התנאים רבי יוחנן ורבי אבהו במסכת ברכות (לד): רבי אבהו טען את הידוע לנו: 'מקום שבעלי תשובה עומדין צדיקים גמורים

מילתא דפליאה

פטירת המגיד מזלאטשוב בעת רעוא דרעיון מתוך דביקות עד כלות הנפש

על פטירת המגיד מזלאטשוב זלה"ה מסופר, כי לערך שנתיים קודם פטירתו הוצרכו לשמור עליו שלא תצא נשמתו מרוב דביקות בבורא, וביחוד בשבת קודש בעת רעוא דרעיון, ואירע מעשה בכ"ה באלול שנת תקמ"א בעת רעוא דרעיון בשבת קודש פרשת נצבים-וילך, היה כל כולו אחוז שרעפים ודבוק בבורא עולם עד כלות הנפש מרוב חיבה ותשוקה לבורא ברוך הוא, ובאמצע אמירת מאמר 'תא חזי' מזוהר הקדוש (יתרו פח): הנדפס בסידורים, בשעה שאמר 'ובהאי רצון אסתלק משה נביא מהימנא קדישא מעלמא' הגיע להתפשטות הגשמיות, וכשראתה זאת בתו הצדקת הזעיקה את אחיה הצדיק ר' יצחק, אך כשהגיע איחר את המועד וכבר נסתלק לבית עולמו.

עבודת התפילה של היהודי הקדוש מפרשיסחא במסירות נפש ממש

בדומה לזה מובא בספרים הקדושים על היהודי הקדוש מפרשיסחא זלה"ה שהסתלקותו היתה באמצע עבודתו בתפילה, וכידוע דרכו שהיו כל עניני תפילותיו במסירות נפש, ובאמת בסוף הלך לעולמו מתוך מסירות נפש בתפילתו. וכך העיד על נשמתו שהיא מאותם הקדושים שמסרו נפשם על קדושת השם, וממילא מוכרח להיות פטירתו על ידי דביקות, ובכל תפילה שצמאה נפשו להשם יתברך ומתדבק בו יתברך, אז השם יתברך חונן אותו ומשיב לו נפשו שיוסיף בעבודה על ידו, ואחר התפילה נחלש מאד ומוכרח לטעום תיכף אכילה או שתיה, וגם שלא להניחו לבדו בבית. ובימיו האחרונים נזהרו לשמור מאד ועמדו לידו תמיד מוכנים באיזה טעימה ליתן לו תיכף ומיד אחר סיימו התפילה, אמנם בפעם האחרונה נתעכב הדבר ותיכף נפל על הארץ, ומתוך דיבורים קדושים בדביקות עצומה שנמשכה ל"ו שעות נפרד מהאי עלמא ונסתלק לעולם העליון.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

על ידי מצות מילה זוכים להשלים שם הוי"ה

דכתיב (תהלים קיט קסב) 'שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב', עדיין עושין אותה בשמחה]. ו'שמך' היינו שם הוי"ה, והמילה שנרמזה בראשי תיבות קודמת לשם הוי"ה שנרמז בסופי תיבות.

ועוד כתב שם החיד"א בשם רבינו אפרים שבתיות 'מי יעלה לנו השמימה' אחרי שנחסר מהם ראשי וסופי התיבות ישארו האותיות תק"ם שהם כמנין 'ישראל'. והוסיף החיד"א על דבריו שהוא לרמז שמצות ברית מילה היא תחילה לכל דבר, ורק לאחר שנימול יכול לזכות להיקרא בשם ישראל, ואחר שנקרא בשם ישראל יזכה לקבל שפע טוב משם הוי"ה ברוך הוא.

ידי זה יתגלו מ"ל אורות הנ"ל במקומם עד הוד ע"ד הנ"ל, ויכין באומרו 'על המילה' שהוא מ"ל י"ה, כמו שכתבתי ענין י"ה למטה בענין ה'פריעה' שהוא גם כן 'פרע י"ה'.

והוסיף על זה מרן החיד"א ע"ה בדבש לפי (מערכת מ"ם אות כא) שזה כוונת הכתוב (תהלים קלח ב) 'כִּי הִגְדַּלְתָּ עַל כָּל שִׁמְךָ אֶמְרָתְךָ', כי 'אמרתך' זו המילה 'שש' אנכי על אמרתך, המילה שמתחלה נתנה במאמר ולא בדבור, שנאמר (בראשית יז ט) 'ויאמר אלקים אל אברהם ואתה את בריתי תשמור' (רש"י תהלים קיט קסב). וראה עוד בגמרא (שבת קל): כל מצוה שקיבלו עליהם בשמחה כגון מילה,

מי יעלה לנו השמימה (ל יב). איתא בתיקוני זוהר (תקון כ"ב סה): שמצות מילה היא חותמו של הקב"ה, וכל מי שמשמר ברית מילה כאילו שומר את השם הקדוש, כמו שנרמז בכתוב מי יעלה לנו השמימה, ראשי תיבות 'מילה' וסופי תיבות שם הוי"ה, לרמז ששמירת הברית היא שמירת שם הוי"ה. וזהו הרמז 'מילה' אותיות 'מל י"ה, ו'מוהל' אותיות 'מל ו"ה', שעל ידי מצות מילה זוכים להשלים שם הוי"ה. וראה בעץ חיים (שער לג פ"ג): וזהו ענין ד' אותיות מילה פירוש מ"ל י"ה, כי מ"ל הם ע' אורות המגולין וי"ה הם בח' שליש עליון המכוסה וכו' וצריך המוהל לכין לזה בכריתת הערלה שעל

כח הפה גם כאשר הלב אטום וסתום

מעלת המחשב לעשות מצוה אף שלא עשאה

וכבר אמרו צדיקים על דברי הגמרא (ברכות ו.) 'חישב אדם לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה', שכאשר אדם עושה מצוה כמעט ואי אפשר שלא יתערב בזה פניות ונמצא שהמצוה אינה בשלימות, אך אם נאנס ומעלה עליו הכתוב כאילו עשאה זה ביתר שלימות כי אין פניות במצוה. וכן בענין התשובה, אדם יעשה המוטל עליו ויעזוב דרכיו הרעים, ואז יבכה ויתחנן ויעשה כל מה שיכול, ואם נאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה והקב"ה יעזור לו להשלים תשובתו, ותהיה התשובה ביתר שלימות.

כל תשא עוון וקח טוב ונשלמה פרים שפתינו, שאף שהלב אינו מרגיש, עם כל זאת נקח עמנו דברים, ועל דרך שכתוב בפרשתנו 'כי קרוב אליך הדבר מאד בפך ובלבבך לעשותו', והקשה בשם משמואל (נצבים תרע"א ד"ה כי קרוב) ובעוד ספרים, מדוע נכתב 'בפך' קודם 'לבבך', הרי סדר התשובה היא שבתחילה מתחרט בליבו ואחר כך מתודה בפיו, וביארו שישנם פעמים שהלב אינו מרגיש חרטה ועדיין אינו מבין את גודל הריחוק שיש לעושה עבירה, אך לכל הפחות יתחיל בפיו ויתוודה על עוונותיו, וישפוך שיח פני בוחן לבות שיפתח ליבו לתשובה וחרטה, ואחר כך יסייע לו הקב"ה ויכנסו הדברים לליבו.

כִּי קָרֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר מֵאֵד בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ לַעֲשֹׂתוֹ (ל, יד).

אף כשהאדם מנסה לרחוץ את לבו ורואה שלבו אטום אל יפול לבו בקרבו, כי גלוי וידוע לפני רבון העולמים שרצוננו לעשות רצונו ולקיים כל מצוותיו חוקיו ומשפטיו, ולא להיכשל בשום נדנד חטא והרהור עוון במחשבה בדיבור ומעשה, וחפצים אנחנו להרגיש את ההרגשות הגדולות שאדם צריך להרגיש אחר שעושה חטא, אך מה נעשה ותוקף הגלות אוטם וסותם את ליבנו בחותם בתוך חותם, ופעמים שקשה להרגיש אפילו הרגשה קטנה, לא גנוחי ולא ליל. אך על זה אמר הנביא (הושע יד ג) 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה', אמרו אליו

הסתרות בעבודת ה'

עתה, וזהו 'ואנכי הסתר אסתיר' שהקב"ה מסתיר ממנו את עצם ההסתרה ואין האדם מתעורר לשוב לעבודת ה'. ואפשר להוסיף בדבריו, על דרך הידוע שהיה רגיל הבעל שם טוב ע"ה לומר והיה חוזר ומוכיח את תלמידיו בדברי המדרש שהובאו בשל"ה הקדוש (משפטים תורה אור אות ח'), 'ה' צילך' שהנהגת ה' עם האדם הרי היא כצל, נמצא שכפי שהאדם מתאמץ לגלות את שגנוז בתוך ההסתרה, זוכה הוא שכנגד זה מגלה הקב"ה את הימצאותו מאחרי ההסתרה ואז בקלות יותר יוכל לגבור על ההסתרה ולסלקו.

שם טוב הקדוש ע"ה (תולדות יעקב יוסף ריש בראשית) ואמר, שזהו מה שאמר ה' ואנכי הסתר אסתיר פני ממנו ביום ההוא, שבא לומר שאסתיר ממנו שנמצא בכלל בהסתרה, ואנכי הסתר אסתיר את בחינת האנכי שבבריאה הסתר אסתיר. ועל כך אומר הבעש"ט 'אם ידע האדם שהקדוש ברוך הוא מסתתר שם, אין זה הסתרה, כי נתפרדו כל פועלי און'. שכאשר יודע האדם שלית אתר פנוי מיניה והרי הוא ממש בתוך זה ההסתרה, אין זה הסתר לגביו. אך אם אינו מרגיש את ההסתרה וסבור שדרכו מאירה לפניו והוא צדיק בעיני עצמו, מתרחק מלפני ה' יותר מעד

וְאֲנֹכִי הַסְתֵּר אֶסְתִּיר פְּנֵי בְּיָוִם הַהוּא וְגו' (לא יח). פעמים הקב"ה מסתיר עצמו מעובד ה' וזאת כדי שיתאמץ האדם לעובדו, ועל ידי שמרגיש האדם שה' נסתר ממנו הרי שהוא מכניע עצמו ומבקש לשוב ולהתקרב, ע"י שמגלה בעצמו שבתוך ההסתרה נמצא ה' יתברך ומתרחק ממנו רק כדי שיתגבר וישוב אליו, כדרך האב שמלמד את בנו ללכת שמתרחק ממנו מעט כדי שילמד ללכת בכוחות עצמו.

אך פעמים שההסתרה כל כך גדול וקשה עד כי אינו יודע שיש כאן הסתר ושיש לו לגלות מה. ובזה האיר לנו מרנא הבעל

ראיה פסולה פוגמת בנפש

הגרי"ז, אף אם רואים את העבודה זרה ומבינים כי היא סרוחה ומשוקצת, עדיין הראייה הלא טובה עושה בהם רושם עד שכבר צריך להשביעם, כי גם אם רואים בצורה זו יש מקום לחשוש פן יש בהם שורש פורה ראש ולענה.

כפי שביאר הגר"ש בראך בספרו גבעת שאול (כי תבוא אות שכא): 'ותראו את שיקוציהם וגו', פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה. יש לומר דגדול כח הראייה, וסיפרו מנשים צדקניות שכיסו פני ילדיהם כשהולכים לבית הספר שלא יראו דבר טמא וכל שכן הסתכלות עבודה זרה שפוגם מאוד. ולזה אמר הכתוב, מאחר שראיתם את שיקוציהם לכך חושש פן יש בכם שורש פורה ראש ולענה.'

בהם מחמת גודל השפעת הראיה על נפש האדם.

כפי שדייק בזה הרב מבריסק הגרי"ז סאלאוויצ'יק ע"ה (נצבים אות ק) על פי דברי רש"י 'ותראו את שיקוציהם' על שם שהם מאוסים כשקצים, גלוליהם' שמוסרחים ומאוסין כגלל וכו', ועם זאת היה צריך משה רבינו ע"ה להשביעם, כדברי רש"י (שם פסוק טו): לפי שראיתם האומות עובדי עבודה זרה ושמא השיא לב אחד מכם אותו ללכת אחריהם פן יש בכם וגו', לפיכך אני צריך להשביעכם, ע"כ. וקשה להלום את דבריו, אם אכן ראו אותם מאוסים כשקצים ומוסרחים כגלל, אדרבה מי יפנה אליהם בכלל, ואם כך לשם מה צריך להשביעם. אלא, מוכיח

ותראו את שיקוציהם ואת גלליהם וגו', פן יש בכם שרש פורה ראש ולענה (דברים כט, טז-יז).

הנה טבע האדם להתפעל מראיית עיניו, כידוע עד כמה החמירה תורה בראיית העין ושמירתה מכל רבב, וכל שראה סוטה בקלקולה צריך להתגבר יותר כדי לא להימשך אחר מראה העין, ולפיכך יוסיף לגדור עצמו מן היין. ואף אם מבין בדעתו פחיתות הדבר, עם כל זה עושה הראיה רושם בקרבו ומקרבת הדבר לליבו, וכמבואר בפרשתנו (דברים כט טז-יז) 'ותראו את שיקוציהם ואת גלוליהם וגו', פן יש בכם שרש פורה ראש ולענה, כי מאחר שראו בעיניהם את גלוליהם של הנכרים עלולים הם להימשך להאמין

מצוות עשה של 'ובחרת בחיים'

אלא פעם אחת ביום כשקם ממיטתו בבוקר ודיו, ומדוע לא נאמר שאם האדם הפסיק מלימודו מספר שעות במהלך יומו לעסוק במלאכתו ולערב שב לתלמודו שלא יברך שוב ברכת התורה על מה שהולך ללמוד כעת? אך על פי האמור יובן שבתורה לא שייך הפסק והיסח הדעת היות ובין בשעה שאדם לומד בפועל ובין בזמן שאינו לומד בפועל עליו לזיזר ולהתבונן בכל מעשיו והתנהגותו אם הם עפ"י התורה,

[בתוס' (ברכות יא: ד"ה שכבר) הקשו בזה"ל: וא"ת מאי שנא מסוכה שצריך לברך על כל סעודה וסעודה לישב בסוכה, וי"ל דשאני תורה שאינו מייאש דעתו דכל שעה אדם מחוייב ללמוד דכתיב והגית בו יומם ולילה והוי כמו יושב כל היום בלא הפסק. ובמכתב מאלהו (ח"א עמ' 90) הביא מכתבי הסבא מקלם זלה"ה להקשות בזה"ל: ולכאורה צ"ע הרי כשעושה מלאכתו חושב במלאכתו לבד ומסיח דעתו, אלא ע"כ שפי' דבריהם כנ"ל שצריך שגם תכלית מלאכתו תהיה תורה וא"כ אין כאן היסח הדעת והוי עוסק בתורה כל היום].

ממילא מקושר הוא עם התורה בכל שעות היממה בלי שום הפסק ולא שייך לחזור ולברך שנית באותו יום. ומה שמברך כל יום מחדש אין זה מחמת הפסק והיסח הדעת אלא מטעם שעיקר הברכה היא על לימוד התורה ובכל יום ויום יש בזה חיוב חדש ככתוב 'והגית בו יומם ולילה'.

רבינו יונה שהכתוב בתורה (דברים ל ט) 'החיים והמות נתתי לפניך ובחרת בחיים' הוא אחד מרמ"ח מצוות עשה שבתורה הקדושה, ובכל פעם שמזדמן לפני האדם איסור או ספק איסור והוא פורש ממנו הרי הוא מקיים מ"ע של 'ובחרת בחיים'. ולפי דבריו יובן שמצות הבחירה בחיים היא רק בעת שמזדמן לאדם דבר עבירה ופורש ממנה, אך באמת בכל רגע מימי חלדו של אדם מוטלת בפניו הבחירה האם להיות דבוק בשורשו ולחיות תחת עול מלכות שמים הן כשבאה לידו מצות עשה ומקיימה והן כשבאה לידו מצות לא תעשה ונמנע מן העבירה, ולפי האמור לעיל בכל רגע יש ביכולת האדם לקיים את רצון השי"ת לאהבה אותו ולדבקה בו ליחידו וללמוד תורתו באהבה.

וכבר שאלו הראשונים (תוס' ברכות יא: וברא"ש שם יא. וראה ב"י או"ח סי' מז) מדוע בכל המצוות הנוהגות במשך היום יש לברך עליהם ברכת המצוות כל אימת שעומד לקיים, ובאם נזדמנו לאדם לקיימם פעם נוספת במהלך היום יש עליו חיוב לברך פעם נוספת, כדוגמת המניח טלית או תפילין פעם נוספת לאחר שחלצן ומניחן שנית לאחר זמן הנחשב כהפסק והיסח הדעת לשיטות הפוסקים, ואילו במצות לימוד התורה לא מצינו שמברכים

העדותי בכם היום את השמים ואת הארץ החיים והמות נתתי לפניך הברכה והקללה ובחרת בחיים למען תחיה אתה וזרעך (ל, ט).

כידוע מנין תרי"ג מצוות תורתנו הקדושה כלול מרמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, ואף בהן מצינו חלוקות רבות, ישנן מצוות השייכות לזמן מסוים כמצות שבת ומצוות הנוהגות בימים טובים או התלויות בשעות מסוימות ביום וכהגדרת חז"ל 'מצוות שהזמן גרמא', וישנן הנוהגות רק באנשים מסוימים כגון בכהנים או במקום מסוים כגון בביהמ"ק וכדו', אך בכל זאת מצוות רבות אינן תלויות בזמן וחיובם מוטל על האדם לזיזר בהן בכל רגע ורגע מימי חייו כיהודי החי תחת עול שמירת התורה והמצוות, הן אלו 'מצוות שאין הזמן גרמא' בהן המכונות 'מצוות תמידיות' הראויות לקיום רצון השי"ת בהם בכל רגע נתון, כדוגמת מצות אהבת השם ויראתו.

בספר החינוך בהקדמתו הרחיב בחילוקים שבמנין מצוות התורה, ובתוך דבריו כתב בזה"ל: חוץ משה מצוות מהן שחיובן תמידי לא יפסק מעל האדם אפילו רגע בכל ימיו, ואלו הם - א) להאמין בשם ב) שלא להאמין לזולתו ג) ליחידו ד) לאהבה אותו ה) ליראה אותו ו) שלא לתור אחר מחשבת הלב וראיית העינים, סימנם 'שש ערי מקלט תהינה לכם'.

והנה בספר חרדים (פ"ט כ) כתב בשם

בני יששכר
שארית ישראל
תפארת שלמה
יסוד העבודה
מגן אברהם
דברי יחזקאל
פרי צדיק
צדקת הצדיק
חסד לאברהם

באר מים חיים
יושר דברי אמת
מנחם ציון
אוהב ישראל
מאור ושמש
זרע קודש
בת עין
אור לשמים

אוצר בעל שם טוב
תולדות יעקב יוסף
נועם אלימלך
מנורת זהב החדש
מאור עינים
אור המאיר
עבודת ישראל
קדושת לוי
חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
· לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליזון בדרך אליך

You can now subscribe and get journal delivered to your door.
Call 718-407-2479 or email otzarprineit@gmail.com